

TURVAA JA PYSYVYYTTÄ SIRPALETYÖN TEKIJÖILLE

Tanssitaiteilijoiden kokemuksia tanssin aluekustoiminnan vaikuttavuudesta
alan työllisyyteen ja työoloihin

KATRI TALASKIVI

TANSSIN
ALUEKESKUSVERKOSTO

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

TAITTO:

Mainostoimisto Knok

KANNEN KUVA:

Matti Häyrynen

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	4
1.1. Tanssin aluekeskukset 2004–	4
1.2. Tanssin aluekeskukset vuonna 2023	5
1.3. Tutkimuksen tavoitteet, toteutus ja aineisto.....	7
2. Ammatit ja työmarkkina-asema	8
2.1. Absoluuttinen ja koettu toimeentulo	9
2.2. Päättyö vs. sivutyö	12
2.3. Suhde yrittäjyyteen	14
3. Aluekeskusten rooli	17
3.1. Aluekeskusten tarjoama tuki ja resurssit	18
3.2. Alueelliset tulokset	19
Itä-Suomen tanssin aluekeskus.....	19
Keski-Suomen Tanssin Keskus.....	20
Läntinen tanssin aluekeskus	20
Pirkanmaan Tanssin Keskus	21
Pohjanmaan tanssin aluekeskus	22
Pohjoinen tanssin aluekeskus	22
Zodiak – Uuden tanssin keskus	23
3.3. Toiminnan vaikuttavuus	24
3.4. Aluekeskusten kyky vastata alan ammattilaisten haasteisiin...	25
3.5. Aluekeskuksen merkitys toimeentulolle.....	26
3.6. Aluekeskuksen vaikutus työmahdollisuuksiin ja verkostoitumiseen.....	27
3.7. Aluekeskuksen vaikutus työhyvinvointiin	28
3.8. Aluekeskusten vaikuttavuus.....	31
4. Aluekeskusten kehittämistarpeet.....	34
Aluekeskusverkosto	34
Aluekeskukset	34
Taiteilijat	34
5. Yhteenveto.....	36
5.1. Toimenpide-ehdotukset	37
6. Päätäntö: suositeltavat politiikkatoimet	38
Lähteet:	39

1. JOHDANTO

Kun ensimmäiset tanssin aluekeskukset loppuvuodesta 2004 saivat alkurahoituksensa, niiden tavoitteeksi asetettiin ”edistää taide- ja kulttuuripalveluiden tasa-arvoista saavutettavuutta ja saatavuutta sosiaalisesti sekä alueellisesti tanssitaiteen osalta, lisätä tanssitaiteen työskentelymahdollisuuksia omalla alallaan sekä lisätä yhteistyötä ja vahvistaa osaamista” (Opetusministeriö 2004).

Tämä selvitys tanssin aluekeskusten vaikuttavuudesta perustuu keväällä 2023 tanssin aluekeskusten freelancereille ja työntekijöille toteutettuun kyselytutkimukseen, jonka tukena ovat toimineet tanssin aluekeskusten toiminnanjohtajien haastattelut. Selvitystyö käynnistettiin aluekeskusten aloitteesta, ja sen tavoitteena on ollut todentaa aluekeskusten vaikuttavuutta ja kuvata alan kehitystä. Selvityksen fokus oli yhdessä tanssin aluekeskuksille asetetussa osatavoitteessa, tanssin ammattilaisten työllisyydessä ja työolosuhteissa, ja muiden tavoitteiden toteutumista koskeva tutkimus jää vielä odottamaan tekemistään.

1.1. TANSSIN ALUEKESKUKSET 2004–

Ensimmäisessä, vuotta 2004 koskeneessa tanssin aluekeskusten rahoitushaussa tukea myönnettiin kolmelle tanssin aluekeskukselle yhteensä 89 000 euroa. Tukea saivat tuolloin Pohjoinen tanssin aluekeskus (50 000 €), Zodiak presents ry (25 000 €) sekä Savon tanssi ry (14 000 €). Lisäksi jaettiin kaksi pienempää kannustusavustusta Pirkanmaan tanssin aluekeskukselle (5 500 €) ja Varsinais-Suomen tanssin aluekeskukselle (5 500 €).

Valintakriteerien mukaan alueella tuli jo olla olemassa tanssin rakenteita, kuten alan toimijoita, ammatillista toimintaa, koulutusta, harrastustoimintaa ja yleisöpohjaa. Lisäksi hakijoiden perusrakenteiden tuli olla kunnossa: niillä piti olla tilat ja perushenkilöstö ja -rahoitus, samoin perustoimintaa. Hakijoilta edellytettiin 50 prosentin omarahoitusosuutta sekä selkeitä tavoitteita. Lisäksi alueen kuntien tuli suhtautua asiaan myönteisesti. (Opetusministeriö 2004.) Nykyiset tanssin aluekeskukset ovat rakentuneet ensimmäisten rahoituksen saaneiden keskusten pohjalta. Tämän alaluvun suppeaa historiaosuutta lukuun ottamatta aluekeskuksista käytetään raportissa niiden nykyisiä nimiä.

Toimikaudelle 2005–2009 opetusministeriö valitsi viisi tanssin aluekeskusta. Nämä olivat Pohjoisen tanssin aluekeskus, Zodiak Presents (pääkaupunkiseutu), Läntinen tanssin aluekeskus, Sisä-Suomen tanssin aluekeskus ja Itäinen tanssin aluekeskus. Kehittämishankevaiheessa ministeriö vahvisti vuosittain määrärahapäätösten yhteydessä keskusten esittämät määrälliset tavoitteet tanssitaiteen saatavuuden ja saavutettavuuden sekä tanssitaitelijoiden työllisyyden lisäämiseksi. Keskeisiksi toimintamuodoiksi muodostuivat muun muassa tuotantotoiminnan kehittäminen, taiteilijoiden työllistäminen eri tavoilla omaan ammattiinsa ja muun palvelutoiminnan kehittäminen kuten yleisötyö ja taiteen soveltava käyttö. (Opetusministeriö 2010a.)

Pohjoinen tanssin aluekeskus on alusta alkaen ollut rakenteeltaan erilainen kuin muut aluekeskukset. Sen taustalla ovat Kansantanssiyhdytys Rimpparemmi (Rovaniemi), JoJo - Oulun Tanssin Keskus (Oulu), Routa-ryhmä (Kajaani) sekä Pyhäsalmen tanssi ry (Pyhäjärvi). Sen toiminnan painopisteitä ovat olleet tuotanto-, kiertue-, vierailu- ja festivaalitoiminta, joiden kautta on vahvistettu taiteilijoiden työllistymistä alueella samalla, kun niiden kautta on lisätty tanssitaiteen saavutettavuutta.

Aluekeskusten kehittymistä ovat alusta alkaen ohjanneet sekä olemassa olevat rakenteet että opetusministeriön osoittamat tavoitteet ja tehtävät, joiden puitteissa keskukset ovat toteuttaneet perustehtäviään. Siihen, millaiseksi toiminta on kullakin alueella kehittynyt, on vaikuttanut muun muassa alueen tanssin alan koulutustarjonta – niin tutkintoon johtava koulutus kuin yksityisten tanssikoulujen painotukset –, väestöpohja, yleisön tottumukset sekä kuntien ohjaus. Koska merkittävä osa tanssin aluekeskusten rahoituksesta on alueen kuntien varassa, osalla alueista aluekeskustoimintaa on ohjattu tukemaan yhteistyötä esimerkiksi sote- ja koulutussektorien kanssa voimakkaammin kuin muualla.

Vuonna 2010 julkaistussa raportissa *Tanssin aluekeskustoiminta vuosina 2005–2009* (Opetusministeriö 2010a) opetusministeriö totesi, että kaikesta saavutetusta hyvästä huolimatta käytettävissä olleilla resursseilla ei vielä ollut päästy siihen, mitä oli tavoiteltu, ja ministeriö päätti jatkaa aluekeskustoimintaa vuosina 2010–2014

laajentamalla verkostoa ja kohdentamalla toimintaa erityisesti alueellisen ja valtakunnallisen kiertuetoiminnan vakiinnuttamiseen, vapaaehtoistyön vähentämiseen sekä työllistymisjaksojen keston pituuden jatkamiseen. Seuraavalle viisivuotiskaudelle nimettiin kuusi tanssin aluekeskusta (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010b). Uutena mukaan tuli Pohjanmaan tanssin aluekeskus. Vuonna 2015 Sisä-Suomen tanssin aluekeskus jakautui Keski-Suomen Tanssin Keskukseksi ja Sisä-Suomen tanssin aluekeskukseksi, jonka nimi myöhemmin vaihtui Pirkanmaan Tanssin Keskukseksi. Tällöin tanssin aluekeskuksia oli seitsemän.

Opetusministeriön kehittämishankkeena alkanut tanssin aluekeskustoiminta siirtyi vuonna 2015 Taiteen edistämiskeskuksen vuosittain haettavien toiminta-avustusten piiriin, koska toiminnan katsottiin vakiintuneen. Tanssin aluekeskusverkoston määräraha määritettiin ministeriössä, mutta yksittäisten toimijoiden päätökset siirrettiin Taiteen, koska kyse oli operatiivisesta toiminnasta. Muutos oli osa strategiatyötä, jossa opetusministeriö pyrkii selkiyttämään valtionavustustoiminnan työnjakoa virastojen ja ministeriön välillä. Ne toimijat, jotka eivät ole valtionosuuden piirissä, saivat vuoteen 2022 saakka toiminta-avustusta Taikesta. (Santtila 2023.) Aluekeskuksissa muutosta vastustettiin, sillä sen on koettu tehneen rahoituksesta aiempaa sirpaleisempaa. Vuonna 2022 astui voimaan uusi laki esittäivistä taiteista, ja valtionosuustoimijoiden rahoitus siirtyi kokonaan OKM:n.

Helsingissä toimiva Zodiak - Uuden tanssin keskus jättäytyi vuoden 2022 alussa pois tanssin aluekeskusverkostosta. Tällä hetkellä eri puolilla maata toimii siis kuusi tanssin aluekeskusta: Itä-Suomen tanssin aluekeskus, Keski-Suomen Tanssin keskus, Läntinen tanssin aluekeskus, Pirkanmaan Tanssin Keskus, Pohjanmaan tanssin aluekeskus ja Pohjoinen tanssin aluekeskus. Pohjoinen tanssin aluekeskus koostuu yhä samoista neljästä jäsenestä kuin vuonna 2004, jolloin se sai ensimmäisten joukossa aluekeskusrahoituksen.

1.2. TANSSIN ALUEKESKUKSET VUONNA 2023

Aluekeskusten toiminta on siis alusta alkaen mahdollistanut sen, että kullakin alueella esimerkiksi väestöpohja, tanssin ammattilaisten määrä ja koulutuserot sekä erilaiset yleisöt näkyvät niiden toiminnassa. Alla on lueteltu tällä hetkellä toimivat tanssin aluekeskukset toiminta-alueineen.

Keski-Suomen Tanssin Keskus: Keski-Suomi

Itä-Suomen tanssin aluekeskus: Pohjois-Savo, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala

Läntinen tanssin aluekeskus: Varsinais-Suomi ja Satakunta

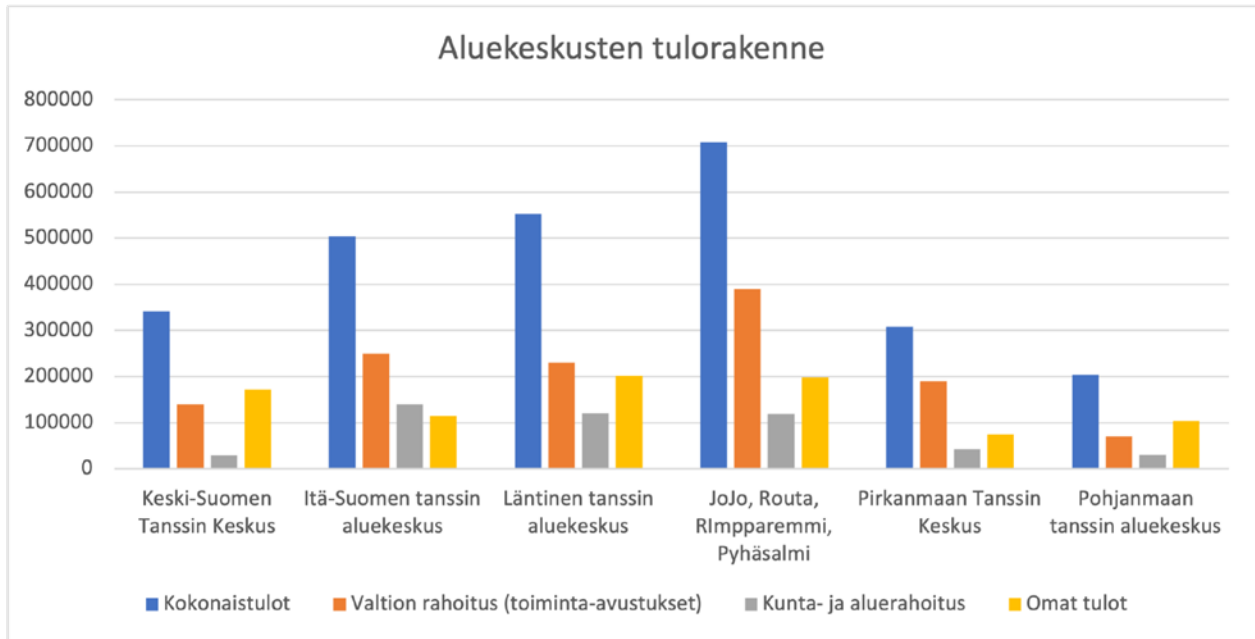
Pirkanmaan Tanssin Keskus: Pirkanmaa

Pohjanmaan tanssin aluekeskus: Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjanmaa

Pohjoisen tanssin aluekeskus: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu

Erilaisten tanssin aluekeskusten erilaiset resurssit ja niiden painotukset valtionavustusten, kunta- ja aluerahoituksen sekä oman rahoituksen (esim. lipputulot) suhteen ovat nähtävissä alla olevassa vuotta 2021 koskevassa graafisessa esityksessä. Pohjoisen tanssin aluekeskuksen neljän yksikön luvut on laskettu tässä yhteen, koska niitä on muuallakin tutkimuksessa käsitelty yhtenä kokonaisuutena.

Tässä tilastossa on huomattavaa, että vuosi 2021 oli jälkimmäinen kahdesta esittäviin taiteisiin voimakkaasti vaikuttaneesta koronavuodesta. Vuoden 2022 tilastoja ei kuitenkaan tämän raportin kirjoitusvaiheessa ollut vielä koottu yhteen, joten vuosi 2021 on viimeisin, jolta oli saatavilla kattavat tilastot.

Kuvio 1: Aluekeskusten tulorakenne 2021. Huom: JoJo, Routa Company, Rimpparemmi ja Pyhäsalmen tanssi muodostavat Pohjoisen tanssin aluekeskuksen.

Alla olevista kuvioista voi nähdä, millaisia työllisyysvaikutuksia eri tanssin aluekeskuksilla oli poikkeusvuonna 2021. Henkilötyövuosien määrä on vähäinen ja vaihtelee Pohjanmaan alle kahdesta Läntisen tanssin aluekeskuksen yli kymmeneen, mutta aluekeskusten tavalla tai toisella vuoden aikana työllistämien, siis niihin kiinnittyneiden henkilöiden, määrä on merkittävästi suurempi.

Möhemmissä luvuissa ilmenee, etteivät aluekeskusten nykyiset resurssit riitä laajan ammattilaisten joukon koko- tai edes osa-aikaiseen työllistämiseen. Sen sijaan ne tarjoavat kuulumisen kohteelle suurelle joukolle ammattilaisia, joilta puuttuu pysyvän työyhteisön tuki ja työnantajan tarjoamat fasilitteetit.

	Henkilötyövuodet 2021	Palkattujen henkilöiden määrä
Keski-Suomen Tanssin Keskus	7,21	93
Itä-Suomen tanssin aluekeskus	7,04	61
Läntinen tanssin aluekeskus	10,4	102
JoJo, Routa, Rimpparemmi, Pyhäsalmi yhteensä	6,8	148
Pirkanmaan Tanssin Keskus	5,25	49
Pohjanmaan tanssin aluekeskus	1,8	55
Yhteensä	38,5	508

Kuvio 2: Tanssin aluekeskusten henkilötyövuodet ja palkattujen henkilöiden määrä 2021. Tilastosta puuttuu JoJo – Pohjoisen tanssin aluekeskuksen tieto henkilötyövuosista. Lähde: Tanssin aluekeskusverkosto.

1.3. TUTKIMUKSEN TAVOITTEET, TOTEUTUS JA AINEISTO

Käsillä olevan selvityksen tavoitteena on ollut kartoittaa, millainen aluekeskusten piirissä työskentelevien tai työskennelleiden tanssin ammattilaisten työllisyystilanne on ja miten pian 20 vuotta toimineet aluekeskukset ovat pystyneet vaikuttamaan heidän toimeentuloonsa ja työoloihinsa.

Tanssin aluekeskusten toimijoille suunnattu kysely toteutettiin huhti-toukokuussa 2023. Linkkiä kyselyyn levitettiin tanssin aluekeskusten jäsenkirjeissä ensisijaisesti vain keskusten jäsenille. Jäsenyys ei ollut ehto kyselyyn vastaamiselle, mutta joko nykyinen tai aiempi työskentely jonkin aluekeskuksen piirissä oli.

Kyselyyn saatiin yhteensä 112 vastausta. Vastaajista 85 % (n=93) ilmoitti olevansa sukupuoleltaan nainen, 11 % (n=12) mies ja 2 % (n=2) jokin muu. Kaksi vastaajaa ei halunnut ilmoittaa sukupuoltaan. 93 % (n=104) vastanneista ilmoitti äidinkielekseen suomen, 5 % (n=6) ruotsin ja 2 % (n=2) jonkin muun. Vastaajien syntymävuoden mediaani on 1985. Iäkkäin vastaaja on syntynyt vuonna 1948 ja nuorin vuonna 2001.

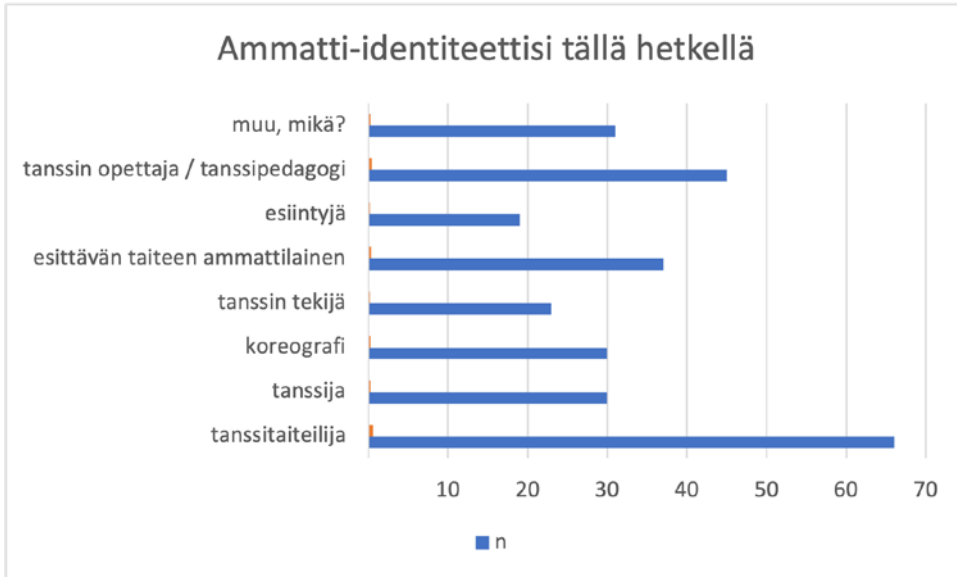
Vastaajista 80 % (n=88) ilmoitti olevansa tällä hetkellä jäsenenä jossakin tanssin aluekeskuksessa, 4,5 % (n=5) oli ollut sen jäsen aiemmin. Aktiivisimpia vastaajia olivat Läntisen tanssin aluekeskuksen jäsenet (42 vastaajaa) sekä Pirkanmaan tanssin aluekeskuksen jäsenet (25 vastaajaa). Keski-Suomen Tanssin Keskuksen jäseniä on vastaajista 12, Itä-Suomen tanssin aluekeskuksen jäseniä 9, Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen jäseniä 8 ja Pohjoisen tanssin aluekeskuksen jäseniä 3.

Kyselytutkimuksen tueksi touko-kesäkuun vaihteessa toteutettiin etäyhteyden avulla seitsemän taustahaastattelua, joissa tanssin aluekeskusten toiminnanjohtajilta kysyttiin, millaisia haasteita he alueillaan tunnistavat ja tarjoaako nykyinen aluekeskusmalli toimivat raamit niihin tartzumiselle. Tässä esiselvityksessä nämä haastattelut ovat tarjonneet tukea varsinaisen aineiston analyysille, eikä niitä ole systemaattisesti analysoitu. Niissä esiin nousseita asioita on kuitenkin käsitelty kohdissa, joissa ne ovat linkittyneet luontevasti kyselyaineistossa kerätyn tiedon kanssa.

Tulokset on raportoitu niin, että alueittain jaotellut tulokset on tarkoitettu ennen kaikkea aluekeskuksille informaatioksi siitä, missä alueen toimijat kokevat niiden onnistuneen ja millä osa-alueilla he näkevät kehittämistä. Luvut, joissa on huomioitu kaikki vastaukset, on tarkoitettu tuottamaan uutta ja vahvistamaan aiempaa tutkimustietoa tanssitaiteilijoiden työmarkkina-asemasta ja aluekeskusten kokonaiskuvasta niiden kysymysten osalta, joita tämä selvitys käsittelee.

2. AMMATIT JA TYÖMARKKINA-ASEMA

Alla olevassa graafisessa esityksessä on esitetty vastaajien ammattijakauma. Ennen tutkimuksen aloittamista tiedettiin, että tanssin alan ammattilaisilla on tyypillisesti useampia joko alaan liittyviä tai muiden alojen ammatteja, ja siksi kysymyksessä oli mahdollisuus valita useampi vastausvaihtoehto.

Kuvio 3: Jos pohdit ammatti-identiteettiäsi juuri nyt, niin koetko olevasi ensisijaisesti (voit valita useita)

Yhteensä 112 vastaajaa valitsi 281 eri ammattivaihtoehtoa, siis noin 2,5 ammattia per vastaaja. Yleisimmin valittu vastausvaihtoehto oli "tanssitaiteilija", jonka ilmoitti yhdeksi ensisijaisista ammatti-identiteeteistään 66 vastaajaa (59 %). Seuraavaksi useimmin valittiin vaihtoehdot "tanssin opettaja / tanssipedagogi" (45 %, n=40) ja "esittävän taiteen ammattilainen" (33 %, n=37). Tanssijaksi tai koreografiksi identifioituu ammatillisesti 30 vastaajaa eli 27 % vastaajista ja tanssin tekijäksi 20 % vastaajista (n=23). Kahta viimeksi mainittua vastausta useammin valittiin vaihtoehto "muu, mikä?", jossa mainittuja ammattinimikkeitä olivat

- kuraattori, johtaja, kulttuuripolitiikan sekä nyky- ja esittävän taiteen asiantuntija
- fasilitoija,
- toiminnanjohtaja,
- yhdistyksen toiminnan suunnittelija ja koordinaattori,
- tutkija,
- kulttuurikentän moninaisuustyöntekijä,
- taiteen perusopetuksen rehtori,
- tuottaja ja Feldenkrais-praktiikan ohjaaja,
- kehittäjä, suunnittelija ja kulttuuripolitiikan kannanottaja,
- kulttuurialan erityisasiantuntija
- mahdollistaja ja kuraattori,
- kulttuurialan ammattilainen,
- taiteilija,
- muusikko ja teatterin tekijä,
- ohjaaja,
- sirkusammattilainen,
- kulttuurihyvinvointityöntekijä,
- kulttuurikasvattaja,
- tanssikasvattaja (erotuksena lajispesifistä tanssinopetuksesta),
- kuva- ja performanssitaiteilija,
- taiteilija yhteisössä,
- talouden ammattilainen,
- työnjohtaja,
- tällä hetkellä ei ammattia,
- kaupan alan ammattilainen,
- opiskelija,
- toimintaterapeutti,
- eläkeläinen (2 vastaajaa).

Kaksi ammattia on jätetty listauksessa pois, koska niiden avulla vastaajat olisivat tunnistettavissa. Tässä kohdassa mainituista ammateista suurin osa (n=22) on siis kulttuurikentän hallinto- tai asiantuntijatehtäviä (noin puolet) tai esittävien taiteiden tai tanssin alan (pedagogin) koulutuksella tehtäviä töitä, joita ei löytynyt valmiista vastausvaihtoehdoista.

Yli puolet vastaajista, 58 % (n=63) ilmoittaa työskentelevänsä freelancerina, ja se on tutkimukseen osallistuneiden yleisin työntöön järjestämisen muoto. Vastaushetkellä osa-aikaisessa määräaikaisessa työsuhteessa työskenteli yhteensä 36 % (n=40) vastaajista ja kokoaikaisessa määräaikaisessa työsuhteessa 6,4 % (n=7). Määräaikaisissa työsuhteissa työskentelevien ryhmä on tanssin alan työn sirpaleisuuden vuoksi osittain päällekkäinen freelancereina työskentelevien ryhmän kanssa: työsuhteet ovat hyvin lyhyitä ja vaihtelevat jopa kuukaudesta toiseen varsinaisen freelancer-aseman kanssa.

Vakituisessa kokoaikaisessa työsuhteessa on 16 % (n=18) vastaajista. Heistä kolme työskentelee lisäksi yrittäjänä ja kaksi osa-aikaisena määräaikaisena. Yksi vastaaja ilmoittaa olevansa vakituisessa kokoaikaisessa työsuhteessa ja työskentelevänsä sen lisäksi freelancerina toimeksiantojen perusteella, yksi työskentelee vakituisen työsuhteen aikana apurahalla.

Kokoaikaisessa vakituisessa työsuhteessa työskentelevistä peräti 44 % (n=8) ilmoittaa ensisijaiseksi ammatti-identiteetikseen jonkin muun kuin jonkin tanssin alan ammatin, ja yhtä moni ilmoittaa olevansa ensisijaisesti tanssinopettaja tai tanssipedagogi. Jommankumman näistä vaihtoehdoista valinneet ovat valinneet kuitenkin lisäksi yhden tai useamman tanssiin tai esittäviin taiteisiin liittyvän ammatin.

Apurahalla työskenteli kyselyyn vastaamisen aikaan 22 % (n=24) vastaajista. Apurahatyyppi vaihtelee 1–3 kuukauden kohde- ja työskentelyapurahoista (9 % kaikista vastaajista, n=10) aina Taiken kolme- tai viisivuotiseen työskentelyapurahaan (n=5). Lyhyempään kuin vuoden työskentelyyn myönnettyjä työskentely- tai kohdeapurahoja oli vastaajien tämänhetkisistä apurahoista yli puolet (n=13). Taiken tai yksityisen säätiön myöntämällä vuoden työskentelyapurahalla työskenteli 6 % (n=7) vastaajista. Toisin sanoen, vaikka vastaajat kertovat apurahojen vaikuttavan jopa ratkaisevasti toimeentuloonsa, nämä varman toimeentulon jaksot ovat tyyppillisesti erittäin lyhyitä, vain muutaman kuukauden mittaisia.

Yrittäjänä työskentelee 14 % (n=11) vastaajista. Yrittäjänä työskentelevät ilmoittivat useimmin ammatikseen joko tanssitaiteilijan tai tanssinopettajan / tanssipedagogin.

2.1. ABSOLUUTTINEN JA KOETTU TOIMEENTULO

Kuten edellisestä, tanssin ammattilaisten työmarkkina-asemaa koskevasta luvusta käy ilmi – ja kuten muun muassa Cuporen vuosittain julkaisemista Taiteen ja kulttuurin barometreista ennestään tiedetään (Hirvi-Iljäs et al. 2020, 8) – taiteilija-ammateissa työskentelevien työnteko tapahtuu tyyppillisesti epätyypillisissä työsuhteissa ja pääosa tuloista saatetaan ansaita aivan muun alan työssä. Tanssitaiteilijoiden asema on epätavallisen prekaari jopa silloin, kun heitä verrataan muihin usein freelance-asemassa työskenteleviin esittäviin taiteilijoihin kuten näyttelijöihin, joille kaupunginteatterit tarjoavat vakituisia työpaikkoja ympäri Suomen.

Sirkus- ja tanssitaiteilijoiden ammattijärjestö STST:sta saadun arvion mukaan suomalaiset alan vakituiset työntekijät ”mahtuisivat yhteen bussiin”, eli jäävät lukumäärältään alle viidenkymmenen. Suurin osa alan vakituisista työpaikoista sijoittuu pääkaupunkiseudulle: Kansallisbalettiin, kaupunginteatterin yhteydessä toimivaan Helsinki Dance Companyyn ja VOS-ryhmiin. Vuonna 2018 STST arvioi noin kolmen neljästä suomalaisesta ammattitanssijasta asuvan pääkaupunkiseudulla.

Sirpaleinen työmarkkina-asema näkyy myös kyselyvastauksissa. Tanssin ammattilaisten tavanomaiset määrä- ja osa-aikaiset työsuhteet, lyhytaikaiset toimeksannot ja apurahat näkyvät suoraan tuloissa: peräti joka viides vastaaja (n=22) arvioi vuosituloikseen alle 10 000 euroa, ja 55 % ilmoittaa ansaitsevansa korkeintaan 25 000 euroa vuodessa, mikä kotitalouden rakenteesta riippuen voi merkitä pienituloisuutta tai ainakin sen riskiä. 18 % vastanneista (n=20) on valinnut numeerisen vuosituloarvion lisäksi tai sen sijaan vastausvaihtoehdon ”vaihtelevat merkittävästi, tarkenna halutessasi”. Tarkentavassa avoimessa kentässä taloudellista tilannetta on kuvattu muun muassa seuraavasti:

Tuloni ovat aina vaihdelleet vuosittain suuresti, peruspäivärahasta kuukausipalkkaan. Tällä hetkellä kuukausipalkkaisena vuosituloni ovat n. 32600€, mutta jo ensi vuonna tilanne on eri.

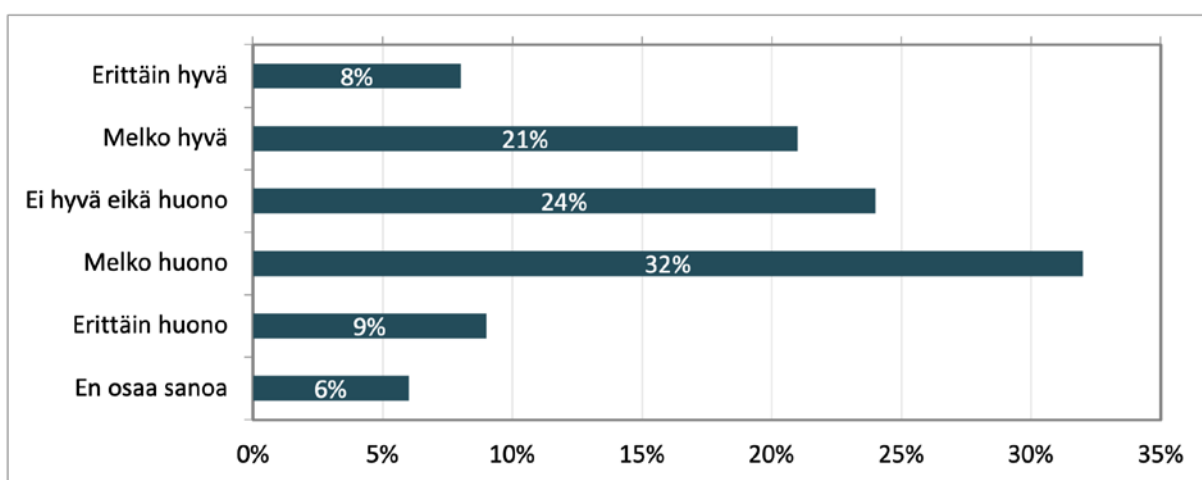
Freelancer-taiteilijana työ on projektikohtaista, välillä työskentelen apurahalla, välillä palkkasuhteessa projektikohtaisissa töissä aluekeskuksen kautta ja välillä saan A-kassan ansiopäivärahaa. Jatkuvana työnä opetustyöt (muutama tunti viikossa). Vuositulot siis noin 10 001–15 000 €.

Palkkana 15.000–17.000€ sekä lisäksi ansiosidonnainen päiväraha. Tulot riippuvat täysin työpaikan saamista apurahoista, jotka itse anon joka vuosi, onko niistä varaa maksaa osa-aikaiselle työntekijälle (minä) vai ei.

5000–16000.

Freelancer-aikoina (lähes 30 v.) 15.000–25.000, nykyisin 40.000–50.000.

Vastaajia pyydettiin myös kertomaan, millaiseksi he toimeentulonsa kokevat, sillä siihen, mitä absoluuttiset euromäärät kenellekin merkitsevät, vaikuttavat monenlaiset muuttujat. Vastaajien kokemus omasta tulotasostaan selviää alla olevasta kuviosta.

Kuvio 4: Millaiseksi koet toimeentulosi tason yleisesti? Voit halutessasi kommentoida.

41 prosenttia vastaajista (n=45) pitää siis toimeentulonsa tasoa melko tai erittäin huonona, mikä on varsin hyvin linjassa kyselyssä absoluuttisista tuloista saatujen tietojen kanssa. Erittäin tai melko hyvänä toimeentulonsa tasoa piti lähes 30 prosenttia vastanneista.

Kokemus hyvästä toimeentulosta ei kuitenkaan ole poikkeuksetta yhteydessä absoluuttisten tulojen suuruuteen: kolme alle 15 000 euroa vuodessa ansaitsevaa vastaajaa ilmoittaa kokevansa toimeentulonsa joko melko tai erittäin hyväksi, ja toisaalta yli 40 000 euroa vuodessa ansaitsevista yksi ilmoittaa toimeentulonsa tason melko huonoksi. Kuten olettaa saattaa, yli 40 000 euroa vuodessa ansaitsevien osuus toimeentuloonsa tyytyväisistä (31 %, n=10) on kuitenkin moninkertainen suhteessa heidän osuuteensa kaikista vastaajista (11 %, n=12).

Koettua toimeentuloa koskevaa kysymystä oli mahdollista kommentoida avoimessa tekstikentässä. Avoimet vastaukset jakautuvat käytännössä muutamaaan pääteemaan: "Toimeentuloni on huono, enkä usko tilanteen paranevan"; "Tulen toimeen"; "Pärjään, koska paikkaan toimeentuloani sosiaaliturvalla"; "Teen useampaa työtä".

Yleisin vastaustyyppi on "Toimeentuloni on huono, enkä usko tilanteen paranevan" (n=12). Tässä vastaustyyppissä viitataan usein siihen, ettei tulevaisuutta voi tällaisessa työtilanteessa suunnitella.

Tulot epävakaita, ei näkymää pois pienituloisuudesta.

Tänä vuonna saan ensimmäistä kertaa elämässäni yli 1000 euroa kuussa palkkaa. Olen kuitenkin 28-vuotias, että kyllä tämä melko huono tilanne on pitkiyessään.

Tulot riittävät elämiseen ja siihen, että jaksaa työskennellä tällä alalla, mutta säästöjä on vaikea saada aikaiseksi ja esimerkiksi asuntolainan saaminen sirpaleisilla tuloilla on hyvin hankalaa.

Talouteni vaihtelee köyhyydestä ok tuloihin. Varmaa on jatkuva sirpaleisen työn luoma epävarmuus.

Lähes yhtä moni (n=11) vastaus on luokiteltavissa vastaustyyppiin "Tulen toimeen". On mahdollista, että osa näistä vastaajista täydentää tulojaan sosiaaliturvalla tai muulla työllä, mutta se ei ilmene vastauksista. Se, että pelkästään tanssin alan työllä ansaitut tulot ovat riittäneet perheen elättämiseen, mainitaan erikseen, kertonee sekin siitä, että sitä pidetään alalla poikkeuksellisenä.

Olen työskennellyt pelkästään taidetyössä ja pystynyt elättämään itseni ja perheeni sillä työllä.

Olen niin pihä että saan tanssitaiteilijan matalan palkkatason riittämään hyvin.

Vaihtelee, mutta tulen perheettömänä hyvin toimeen.

Pärjään, nälkää ei tarvitse nähdä ja välillä voin käydä kahvilassakin, mutta hieman korkeampi tulotaso on tavoitteenani.

Työtulojen paikkaaminen sosiaaliturvalla, etenkin ansiosidonnaisella työttömyyspäivärahalla, on vastausten perusteella sekin yleinen tapa (n=6) selvittää taloudellisesti työtulojen sirpaleisuudesta huolimatta.

Kelan tuet ovat suuri osa toimeentuloani. En haluaisi elää valtion rahoilla, mutta tällä hetkellä rahallinen tilanne on ihan sopiva.

Päätoimisena opiskelijana olen oikeutettu opintotukeen ja opintolainaan, joiden varassa elän. Freelancerina saamani apurahat ja palkkiot eivät riittäisi kenenkään elättämiseen.

Saan aikuisopintotukea, joka perustuu ansiosidonnaiseen ja sen ohella teen keikkaa ravintolassa - ohella teen käsikirjoituksia esityksiin.

kompletterar halvtidslön med JHL:s a-kassa

Vaihteleva. Välillä apurahoja tai palkkasuhteita. Osa toimeentulosta tulee jatkuvasti kelasta / työttömyyskassasta. Tämä on valitettavasti melkein normi meidän alalla. Suhteessa siihen koen työllistyneeni aika mukavasti. Jos taas verrataan säännöllisiin töihin ja palkkaan niin tähän on täysin hullua.

Työstä saatavaa tuloa on vähän ja epäsäännöllisesti. Vuokratuotto on pieni säännöllinen taloudellinen turva ja osa-aikainen ansiosidonnainen.

Kolme vastaajaa huomauttaa taide- ja kulttuurialan työhön kuuluvasta suuresta määrästä sellaista työtä, johon kuluva ajasta ei saa korvausta – kohtuullinenkaan toimeentulo ei vastaa työmäärää.

Verrattuna muihin tanssin alalla toimiviin, [toimeentuloni] on hyvä. Mutta siihen valtavaan työmäärään ja siihen kuinka paljon ilmaista työtä teen, koen etten saa riittävästi korvauksia niistä töistä mitä teen.

Niin ikään kolme avoimeen kysymykseen vastannutta kertoo tekevänsä vähintään kahta työtä tullakseen taloudellisesti toimeen.

Tuntuu, että sivutoimisena tuntiopettajana vuokran sekä muiden pakollisten menojen jälkeen käteen jää vähän käyttörahaa. Tarvitsee tehdä kahta työtä, jotta tuntuu, että pärjää. Tämä taas välillä kuormittaa.

Kysely siis vahvistaa aiempaa tietoa taiteilija-ammateissa työskentelevien alhaisesta toimeentulosta, runsaasta korvauksesta tehtävästä työstä sekä tarpeesta paikata taiteen alan ammatista saatuja tuloja joko sosiaaliturvan tai toisesta ammatista saatavien tulojen avulla.

2.2. PÄÄTYÖ VS. SIVUTYÖ

Ennakkoon tiedettiin (ks. Hirvi-Ijäs et al. 2020, 6–9; 105), että tanssitaiteilijoiden työ on tyypillisesti pirstaleista ja että toimeentulo koostuu monista lähteistä. Kyselyssä selvitettiin siksi myös, miten yleistä on oman alan työn tekeminen sivutoimisesti ja kuinka moni ei alkuvuoden aikana ollut tehnyt sitä lainkaan – Taiteen ja kulttuurin barometrin tulosten pohjalta (Ruusuvirta et al. 2023, 33) kun tiedetään, että nimenomaan esittävien taiteiden ammattilaiset harkitsivat vuonna 2022 yleisimmin kaikista taiteenaloista alanvaihtoa tai olivat siihen jo päätyneet.

Kysymykseen ”Oletko tehnyt esittävän taiteen alan ammattiasi vastaavaa työtä vuonna 2023?” hiukan alle puolet, 47 % (n=52) valitsi vastausvaihtoehdon ”päätoimisesti”. Sivutoimisesti alan töitä ilmoittaa tehneensä 41 % vastanneista (n=45), ja vaihtoehdon ”en lainkaan” valitsi useampi kuin joka kymmenes vastaaja (12 %, n=13).

Yli puolet vastanneista (52 %, n=58) kertoo tehneensä uransa aikana esittävän taiteen ammattiaan vastaavaa työtä jollakin muulla kuin taiteen toimialalla. Kysymyksessä esimerkkeinä oli mainittu koulutus, kulttuuri- ja taidekasvatus, kulttuurihyvinvointi, sosiaali- ja terveystyöpalvelut. Osa vastaajista on tulkinut tanssinopettajana tanssikouluissa työskentelyn muuksi kuin ammattia vastaavaksi työksi, osa ei, ja yksi vastaaja pitää käsitystä kulttuurihyvinvointityön asettamista erilleen taiteellisesta työskentelystä vanhakantaisena.

Mikä on raja, tässä kysymyksessä nämä eriytetään. Mihin asettuu sitten yhteisötaide tai taiteen yleistyö, kuten esityksiin liittyvä, nämä voidaan laskea myös kulttuurihyvinvoinniksi? Kysymyksen määritelmä ei vastaa tätä päivää. Kulttuurihyvinvoinnin taidetta ja työtä olen tehnyt vuodesta 2010 laajalti eri paikoissa.

Tässä kysymyksessä siis nousee erityisen selvästi esiin se, miten osalle tanssin ammattilaisista esimerkiksi taidekasvatus tai kulttuurihyvinvointityö sote-palveluissa ovat jo osa taiteen alan työnkuvaa ja miten osa haluaa edelleen pitää ydintyönsä, taiteellisen työskentelyn näistä erillään. Toki myös kysymyksenasettelu ohjasi pitämään kiinni perinteisistä sektorirajoista.

Kyselyssä kysyttiin myös, ovatko vastaajat työskennelleet kuluvana vuonna muussa kuin tanssin alan ammattiaan vastaavassa työssä. Päätoimisesti jossakin muussa ammatissa työskennelleitä vastaajia oli yhteensä 13 eli 12 % vastanneista. Sivutoimisesti muita töitä oli tehnyt lähes neljännes vastanneista (22,4 %, n=24) ja 65 % (n=70) ei lainkaan. Yleisimmin muut työt olivat joko asiakaspalvelutyötä (7 vastaajaa), liikunnanohjausta (5 vastaajaa) tai lastenhoitoa (4 vastaajaa). Toimiala, jolla vastaajat työskentelivät yleisimmin muussa kuin taiteen alan ammatissaan, oli kasvatus ja sivistys (11 vastaajaa).

Kysymykseen ”Jos teet usein muuta kuin esittävään taiteeseen liittyvää työtä, miten koet sen vaikuttavan taiteelliseen työhösi?” vastanneista 55 % (n=29) arvioi vaikutuksen olevan negatiivinen. Suurimpana haasteena näin vastanneet pitivät ajan ja fyysisten ja henkisten resurssien kulumista muuhun kuin omaan ammattiin liittyvään työhön, vaikeuksia organisoida työtä mielekkäästi ja pitkäjänteisesti sekä tehdä taiteellista työskentelyä tukevia valintoja.

Vaikeuttaa keskittymistä ja järkevää oman työn organisointia pidemmän päälle. Sitoo tiettyyn sijaintiin, esim. ohjaustyöt usein estävät esim. pitkä residenssi- tai työjaksot osana työryhmää.

Vaikeampi ottaa vastaan mahdollisia taiteellisia työmahdollisuuksia sillä jatkuvasta toimeentulosta muissa töissä ei voi luopua että saa elettyä. Energia ja jaksaminen ei mene itselle tärkeisiin asioihin eli taiteelliseen työhön sekä motivaatio kärsii.

Kaikki muun alan työ lannistaa ja väsyttää. Silloin kun rahan takia siivoaa päiväkotia 4 päivää viikossa ja illalla tekee apurahahakemuksia kun saa omat lapset nukkumaan niin siinä ei jää voimavaroja luovuuteen tai omien treenien tekemiseen. Ehkä tilanne olisi eri jos ei olisi lapsia.

Hankaloittaa ja hidastaa, koska katkaisee keskittymisen taiteelliseen työhön. On uhka pitkäjänteiselle oman taiteellisen työskentelyn kehittämiselle.

Taiteellinen työ kärsii merkittävästi jo silloin, kun suuntaan 25-50 % ajasta ja voimavaroista muuhun kuin taiteelliseen työskentelyyn. Taiteellisen työn taso laskee, kun aikaa oman työn suunnitteluun ja ohjaukseen on vähemmän. Tällöin tulee helposti mentyä siitä, missä aita on matalahko.

The artistic work is compromised because of and lack of time, energy reserves for artistic thinking and making, and exhaustion.

26 % (n=14) näkee kuitenkin muun alan työn ensisijaisesti tukevan taiteellista työskentelyä. Ne vastaajat, jotka kokevat toisen työn tukevan taiteellista työskentelyä, ovat muita useammin maininneet, millä alalla tanssin lisäksi työskentelevät. Vastausten perusteella on varsin olennaista, auttaako sivutyö kasvattamaan myös tanssin ammatissa tarvittavia resursseja. Kaksi vastaajaa mainitsee myös, että kun toinen työ takaa vapauden jatkuvista taloudellisista huolista, luovuudelle jää enemmän tilaa.

Koen, että Alexander-tekniikan opettajana toimiminen tukee taiteellista työtäni.

En tee usein, mutta media-alan työt kuuluvat omaan luovan työn pakettiin jo aika saumattomasti eli se ei ole pois taiteellisesta työstä, vaan se on lisää omaan kokonaisuuteen.

Joogan opettaminen tukee tanssiin liittyvää työtäni.

Liikunnanohjaus pitää itseni kunnossa tanssia ja sen opetusta varten.

Toimin tutkijana – en tee nykyään varsinaisesti enää taiteellista työtä. Tutkijan työ on kuitenkin vaikuttanut merkittävästi taiteelliseen ajatteluuni ja taiteellinen ajattelu vaikuttaa tutkimustoiminnassani.

Työt tukevat toisiaan ja kehittävät minua monipuolisesti ammatillisesti. Ne auttavat myös luomaan verkostoja ja kontakteja.

Koen että taidepedagogin työ yhdistää kasvatuksen ja taiteen. Opetustyössä taidepedagogina olen koko ajan jatkuvan taiteellisen luomisen äärellä opetus- ja ohjaustehtävien suunnittelussa, toteuttamisessa ja edelleen kehittämisessä.

Se antaa vapauden tehdä taiteellista työtä vain silloin kun siihen on aito motivaatio ja kunnan rahoitus.

Lopuissa vastauksissa (19 %, n=10) on mainittu sekä taiteellista työskentelyä tukevia että siihen keskittymistä haittaavia piirteitä. Monissa niistä on myös pohdittu kysymystä laajemmin. Osassa näistä vastauksista painottuvat sivutyön hyvät, osassa huonot puolet.

En tee sitä usein, koska en halua hajauttaa huomiotani liikaa. Toisaalta muualta saa perspektiiviä ja nopeampia onnistumisen ja riittävyiden kokemuksia, toisaalta se on pois taiteellisen ajattelun / toimijuuden syventämisestä ja kentän aktiivisesta tuntemisesta.

vie energiaa, aikaa ja motivaatiota. toisaalta myös antaa näkemystä ja verkostoa

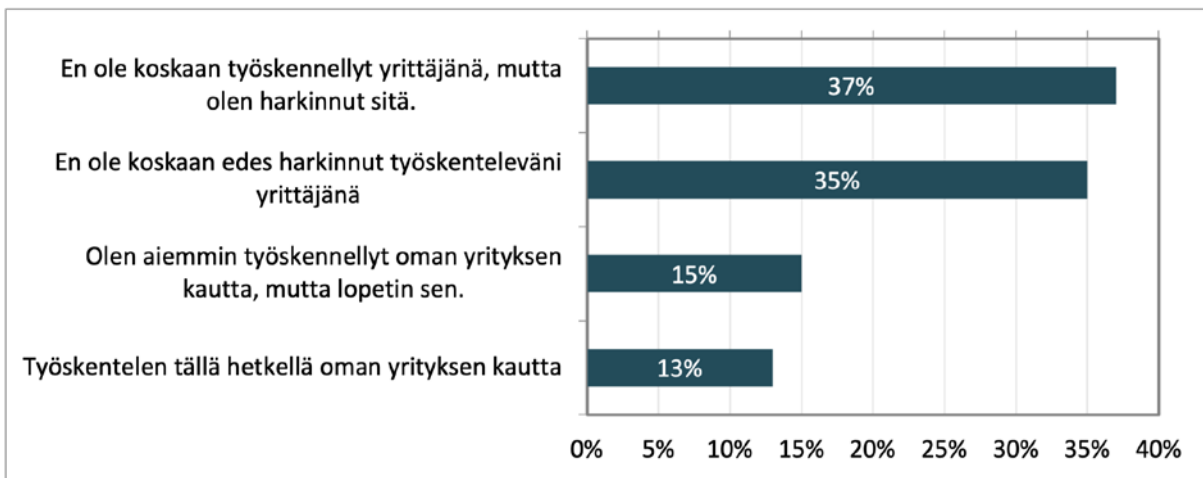
Toisaalta tasainen tulonlähde vaikuttaa positiivisesti luovuuteen. Kun luomiseen ei liity taloudellista pakotetta, uusia ideoita syntyy vapaammin. Myös tilavuokrien kustantaminen itse tai muu omarahoitus tukee luovuuden toteuttamista. Toisaalta jos työ vie paljon aikaa ja henkisiä/fyysisiä resursseja ei luovuuden toteuttamiselle ole aina tilaa. Tällä hetkellä teen työtä, jossa työaikoihin/työn jäsentelyyn voi vaikuttaa itse ja se on mahdollistanut luomistyön vapaa-ajalla

Vaikka yli puolet muun alan työtä tekevistä toteaa sivutyön heikentävän edellytyksiä taiteellisen työn tekemiseen, lähes 30 % kahden työn tekijöistä on toisaalta onnistunut rakentamaan pää- ja sivutyöstä toisiaan tukevan yhdistelmän. Edellytys tähän näyttää olevan se, että toisessa työssä kertyvät resurssit ovat hyödynnettävissä myös taiteellisessa työskentelyssä.

2.3. SUHDE YRITTÄJYYTEEN

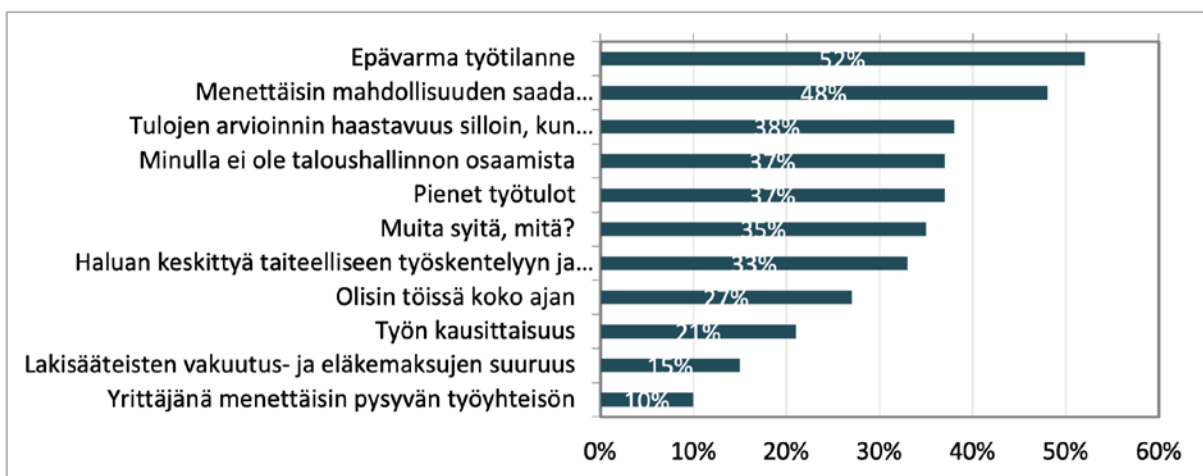
Taiteellista työtä tekeviä on viime vuosikymmeninä kannustettu työskentelemään yrittäjinä, mihin myös kulttuurialojen vähäisen perinteisten palkkatyöpaikkojen määrän voisi ajatella kannustavan. Tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää, millaisia esteitä tanssin alan ammattilaiset näkevät yrittäjäksi ryhtymiselle. Tiedetään, että suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä ei tunnista oikeutta työttömyysturvaan silloin, kun yrittäjyydestä saadut tulot eivät syystä tai toisesta riitä tuottamaan koko elantoa. Kulttuuripolitiikan tutkimuksen edistämissäätiö Cuporen *Taiteen ja kulttuurin barometri 2019* (Hirvi-Ijäs et al. 2020, 8) kertoo, että kaikki taiteenalat huomioiden toiminnan epävarmuus, taloudellinen riski sekä siitä seuraava heikko sosiaaliturva estävät taidealoilla toimivien pienimuotoista yksinyrittämistä, ja tämän esiselvityksen tulokset ovat samansuuntaisia.

Tämän esiselvityksen vastaajista 13 % (n=14) ilmoittaa työskentelevänsä tällä hetkellä yrittäjänä ja 14 % on aiemmin työskennellyt oman yrityksen kautta. Kuten alla olevasta kuviosta voi nähdä, lähes 40 prosenttia (n=40) vastaajista on kuitenkin harkinnut yrittäjäksi ryhtymistä.

Kuvio 5: Oletko työskennellyt yrittäjänä? Yrittäjyydellä tarkoitetaan tässä kysymyksessä vain työskentelyä oman yritysrekisterissä olevan yrityksen kautta, ei freelance-työtä.

Moni on siis jossakin vaiheessa uraansa nähnyt yrittäjyyden yhtenä mahdollisuutena, mutta vain harva on toteuttanut ajatuksen – ja useampi on lopettanut yrityksensä kuin jatkaa siinä. Alla olevassa graafissa on esitetty, kuinka suuri osa vastaajista valitsi minkäkin syyn olla lähtemättä yrittäjäksi.

Kuvio 6: "Jos et tällä hetkellä työskentele yrittäjänä, millaisia syitä siihen on?"

Syiden kärkeen nousevat siis vaihtoehdot "Epävarma työtilanne" (n=48), "Menettäisin mahdollisuuden saada työttömyysetuuksia" (n=44) sekä "Tulojen arvioinnin haastavuus silloin, kun tarvitsisin työtulon lisäksi sosiaaliturvaa" (n=35). Lisäksi useampi kuin joka kolmas vastaaja (n=34) on valinnut yhdeksi vaihtoehdoksi "Pienet työtulot". Kärkivastaukset liittyvät siis tanssin alan rakenteisiin: kyse on alasta, joka mahdollistaa kokoaikatyön vain harvoille koulutuksesta ja kokemuksesta riippumatta. Kun yrittäjän maksettavaksi tulevat myös työnantajakulut kuten lakisääteiset eläke- ja vakuutusmaksut, osa-aikainen yrittäjyys ei yksinkertaisesti kannata taloudellisesti.

Runsaalla kolmanneksella vastanneista myös taloushallinnon osaamisen puute (n=34) tai halu keskittyä taiteelliseen työskentelyyn taloushallinnon sijaan (n=30) ovat syitä välttää yrittäjäksi ryhtymistä. Pysyvän työyhteisön menettämisen syynä välttää yrittäjyyttä sen sijaan mainitsee vain joka kymmenes vastaajista (n=9) – tämä saattaa liittyä siihen, että harva freelancerkaan työskentelee osana pysyvää yhteisöä.

Vaihtoehdon "Muita syitä, mitä?" valinneet mainitsevat useimmin valitsevansa mieluummin palkkatyön – jopa pienehköllä palkalla – kuin yrittäjyyden.

Kokoaikaisessa vakituudessa työsuhteessa, vaikkakin pienellä palkalla, etuna on ettei minun tarvitse huolehtia ja olla vastuussa taloudellisesta puolesta. Lisäksi lomat (koulujen loma-ajat) pystyn oikeasti olemaan lomalla ja perheeni kanssa toisessa kotimaassamme.

Päätoiminen vakituinen työ takaa tällä hetkellä hyvän toimeentulon.

Periaate: olen palkansaaja, en yrittäjä enkä yritä tuottaa itselleni maksimaalista voittoa työni perusteella

Kokemusta yrittäjänä 9v, olisin mielelläni vaihteeksi työsuhteessa.

Avoimissa kysymyksissä yleisimmin mainittu syy olla ryhtymättä yrittäjäksi on kuitenkin mielikuva yrittäjyyden vaativuudesta. Osa kertoo sen perustuvan omaan tai lähipiiriin kokemukseen, osalla kuva lienee syntynyt yrittäjyydestä julkisuudessa tai ammattipiireissä käydyn keskustelun kautta.

Olen saanut kärsiä pelkästään olemalla naimisissa ihmisen kanssa, kenellä on joskus ollut yritys jossa työskentelin osa-aikaisena, että en sellaista enää halua.

Minusta Suomessa ei tueta yrittäjiä riittävästi kaikkeen siihen mitä yrittäjiltä pyydetään takaisin. Olen seurannut vierestä pienyrittäjien haastavaa, todella vaikeaa arkea.

Yrittäjänä oleminen tuntuu kaikin puolin liian stressaavalta, enkä jaksaisi sitä henkisesti.

Yrityksen perustaminen tuntuu tällä hetkellä raskaalta.

Kaiken kaikkiaan tuntuu liian riskialttiilta. Esim. sairastuminen mietityttävää. Olen kokenut vakavan sairastumisen aiemmin.

Jatkua itsensä mainostaminen ja työn hakeminen

Pelkään etten osaisi.

En ole ehtinyt tai jaksanut perehtyä yrityksen perustamisprosessiin tarpeeksi.

Ei ollenkaan houkutteleva vaihtoehto

epävarmempaa

Osa vastaajista pitää kuitenkin mahdollisena yrittäjyyttä joskus myöhemmin – vapaaehtoisesti tai enemmän tai vähemmän olosuhteiden pakosta.

Koen kysymyksen haastavaksi, koska en työskentele yrittäjänä kuin satunnaisesti kevytyrityksen kautta. Olen valmistumassa alalle, jolla minun tulee työskennellä yrittäjänä, mutta em. realiteetit pelottavat yhtä aikaa.

Yrityksen kautta perustaisin tanssiteatteriprojektin, mutta sille ei ole juuri nyt aikaa.

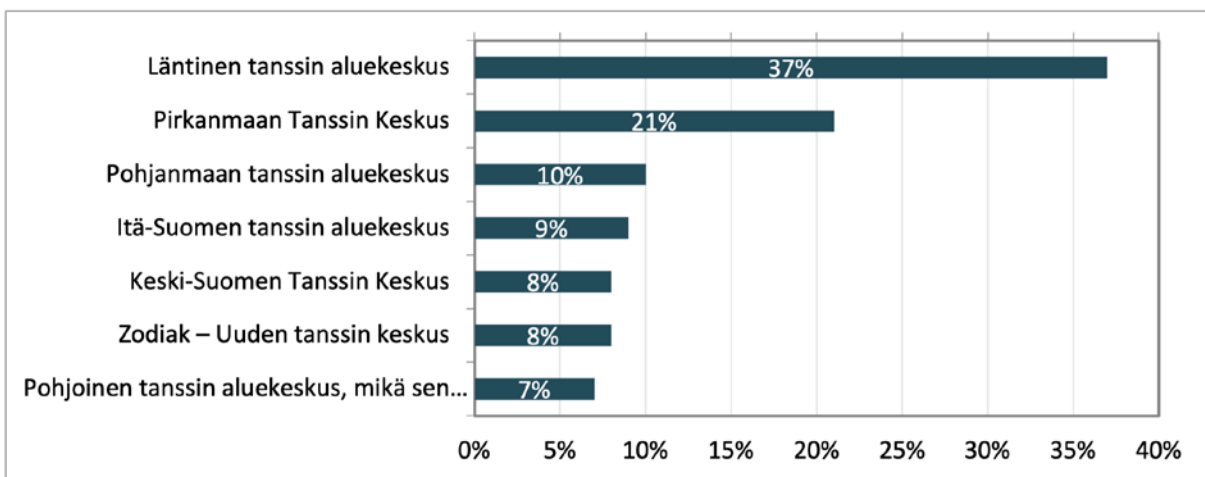
Voisin hyvän tilanteen tullen toimia yrittäjänä varmasti jossain vaiheessa elämää.

Yrittäjyydessä vastaajia siis arveluttaa ennen kaikkea siihen sisältyvä taloudellinen epävarmuus: taidealan osa-aikainen työ ei useimmiten riitä elannoksi etenkin, kun yrittäjä vastaa itse myös sosiaaliturva- ja eläkemaksuistaan sekä työterveyshuollostaan. Jos taiteilijoita halutaan kannustaa yrittäjyyteen, sosiaaliturvajärjestelmää olisi muutettava joustavammin tunnistamaan epätyypilliset työmarkkina-asetat. Lisäksi on tarpeen rakentaa kannustavampia tukijärjestelmiä nostamaan pienyritystoiminnasta saatavia tuloja sekä tasaamaan tulonvaihteluja. (Ks. Hirvi-Ijäs et al. 2018.)

3. ALUEKESKUSTEN ROOLI

Kyselyn 112 vastaajasta 80 prosenttia ilmoittaa olevansa tällä hetkellä jonkin tanssin aluekeskuksen jäsen. Peräti 38 % (n=42) vastanneista aluekeskusten jäsenistä ilmoittaa olevansa Läntisen tanssin aluekeskuksen jäsen. Seuraavaksi suurin osuus, 22 % (n=25) vastaajista on Pirkanmaan Tanssin Keskukseen jäseniä. 11 % (n=12) vastaajista on Keski-Suomen Tanssin Keskukseen, 8 % (n=9) Itä-Suomen tanssin aluekeskuksen jäseniä ja 7 % (n=8) Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen jäseniä. Pohjoisen tanssin aluekeskuksen yksiköistä on vastauksia vain kolme, kaikki JoJon jäseniltä.

Jäsenyydet – joita osa on ilmoittanut kaksi, jopa kolme – eivät kuitenkaan suoraan kerro siitä, missä kukin vastaaja todellisuudessa työskentelee, sillä kysymykseen ”Minkä tanssin aluekeskuksen (nykyisen tai entisen) alueella ensisijaisesti työskentelet?” annetut vastaukset jakautuvat eri tavalla. Prosenttiosuudet selviävät alla olevasta kuviosta. Pohjoisen tanssin aluekeskuksen alueella työskentelee ensisijaisesti kuusi vastaajaa – tunnistamisriskin vähentämiseksi jätän mainitsematta tarkat yhteisöt – ja Zodiakin, entisen Helsingin tanssin aluekeskuksen, alueella yhdeksän.

Kuvio 7: Minkä tanssin aluekeskuksen (nykyisen tai entisen) alueella ensisijaisesti työskentelet?

Pääasiassa pohjoisessa ja pääkaupunkiseudulla työskentelevistä moni on siis jäsenenä jossakin muualla maassa sijaitsevassa aluekeskuksessa. Kaksi pohjoisessa asuvaa vastaajaa on avannut syitä myös kommenteissaan (paikkakunta piilotettu vastaajan tunnistamisen estämiseksi):

Asun ja työskentelen [lappilaisella paikkakunnalla] ja vaikka se maantieteellisesti näyttää osuvan Pohjoisen tanssin aluekeskuksen alle, totuus on, että se ei ulotu tänne ja [paikkakunta] ei kuulu tällä hetkellä minkään aluekeskuksen alle. Jäseneksi ei voi liittyä mihinkään, Rimpparemmi on pohjoisin toimija, mutta se on tanssiteatteri, tämän vuoksi olen edelleen Pirkanmaan tanssin keskuksen jäsen.

Työskentelen kyllä Pohjoisen tanssin aluekeskuksen alueella (Tornio, Rovaniemi), mutten koe saavani minkäänlaista tukea tai tukiverkostoa pohjoisen tanssin aluekeskukselta

Oman työn kannalta toimivan aluekeskuksen löytämistä on kuvattu myös avovastauksissa aluekeskuksen jäsenyyttä koskevaan kysymykseen.

Haluaisin olla [jäsen], mutta koen että pohjoisen alueen tanssin aluekeskus ei tue toimintaa täällä Itä-Suomessa vaan on keskittynyt Länsi-Suomeen, lähinnä Oulun seudulle. Kateellisena seuraan Itä-Suomen ja Pirkanmaan seudun aluetoimintaa, jotka oikeasti tulevat kaikkia tanssin ammatissa tai siihen opiskelevia. Toivon että Kainuun seudulla aluekeskuksen tuli ulottuisi koko sille kuuluvalle kentälle.

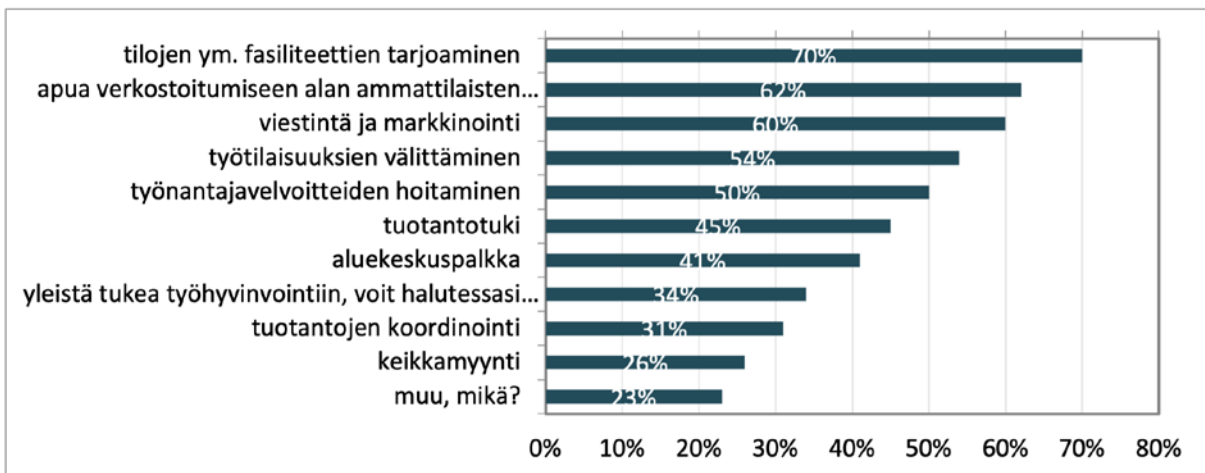
Pyrkimyksistä huolimatta aluekeskukset eivät siis onnistu palvelemaan koko maan tanssin ammattilaisia. Karttaa katsoessa ei ole ehkä kovin yllättävää, että ammattilaisten kokemukset aluekeskusten tuen riittämättömyydestä sijoittuvat nimenomaan pohjoiseen Lappiin ja Kainuuseen, etenkin, kun Pohjoisen tanssin aluekeskus poikkeaa rakenteeltaan muista aluekeskuksista.

Aluekeskusten merkitystä tanssitaiteen alueellisen saavutettavuuden ja eri puolilla asuvien tanssin ammattilaisten työllistymismahdollisuuksien kannalta käsitellään tarkemmin aluekeskusten kehitystarpeita purkavassa luvussa. Jo tässä on kuitenkin syytä mainita, että palautteessa korostuu aluekeskusten ratkaiseva merkitys sille, että tanssitaideita ylipäätään on mahdollista tehdä ja nähdä muuallakin kuin eteläisimmässä Suomessa.

Kysymykseen ”Jos olet työskennellyt muiden aluekeskusten alueella, missä?” vastasi yhteensä 58 vastaajaa eli noin puolet vastanneista. He valitsivat keskimäärin kaksi aluekeskusta ensisijaisen työskentelyalueensa lisäksi, ja yleisimmin valitut ”kakkosaluekeskukset” olivat Itä-Suomen tanssin aluekeskus (23 eli 21 % kaikista vastaajista työskennellyt myös täällä) sekä Läntinen tanssin aluekeskus (20 eli 18 % kaikista vastanneista). Eri puolilla maata sijaitsevat, tanssin alan ammattilaistyötä koordinoivat aluekeskukset näyttävät siis toimivan alustana ammatilliselle yhteistyölle ja liikkuvuudelle maakuntien välillä. Lisää tällaista yhteistyötä, esitysvaihtoa ja erityistä residenssitoimintaa toivottiin myös aluekeskusten kehittämistä koskevissa avoimissa kysymyksissä, joihin palataan raportin lopulla.

3.1. ALUEKESKUSTEN TARJOAMA TUKI JA RESURSSIT

Kyselylomakkeella kysyttiin monivalintana, mitä aluekeskusten resursseja vastaajat ovat hyödyntäneet. Alla olevassa kuviossa on esitetty, miten suuri osa vastaajista on valinnut minkäkin resurssin tai tuen muodon.

Kuvio 8: Millaista tukea tai resurssia olet saanut aluekeskukselta (voit valita useita)?

Vastaajien yleisimmin käyttämä aluekeskuksen resurssi oli siis ”tilojen ym. fasiliteettien tarjoaminen”, jonka valitsi useampi kuin kaksi kolmesta vastanneesta (n=71). Niin ikään verkostoitumisavun sekä viestintä- ja markkinointituen mainitsi yli 60 % (n=63 ja n=61) vastanneista. Useimmin valitut vaihtoehdot ovat odotetusti niitä, jotka vaativat aluekeskuksilta vähiten byrokratiaa ja lienevät siksi helpoimmin ja useimmille saatavilla. Yli puolta (54 %; n=57) aluekeskus oli tukenut välittämällä työtilaisuuksia ja hoitamalla työnantajavelvoitteita (50 %; n=52). Rahallista tukea tuotantotuen tai aluekeskuspalkan muodossa oli kumpaakin saanut yli 40 prosenttia vastanneista (n=45 ja n=42).

Kysymyksen avoimissa osuuksissa oli mahdollista tarkentaa, millaista tukea vastaaja oli saanut työhyvinvointiin. Yleisimmin mainittiin aluekeskuksen tarjoamat mahdollisuudet sekä työnohjaukseen että sekä erilaisiin vertaistuen muotoihin. Yksi vastaaja tiivistää avovastausten enemmistön lyhyesti: ”työnohjaus, mentorointi, sparraus”. Myös tähän vastaukseen tiivistyy viiden vastaajan kokemus siitä, mikä merkitys on pelkästään tiedolla, että tarvittaessa apua ja neuvoja on saatavilla:

Vetenskapen om att man har ett ställe med likasinnade dit man kan ringa och fråga om arbetsrelaterad råd har stor betydelse för arbetsvälmående och samhörighet.

Myös ”Muu, mikä?” -vaihtoehdon valinneiden vastauksissa mainitaan työnohjaus ja kollegiaalinen apu – kaikki eivät siis ole mieltäneet näitä nimenomaan työhyvinvointiin kohdistuvaksi tueksi. Muina tuen muotoina mainitaan työsuhteet aluekeskuksessa, majoitusresidenssi, työmahdollisuuksista tiedottaminen, työnantajana toimiminen, laskutus pikkukeikoista, teknisten resurssien lainaaminen sekä tutkimushankkeen vuorovaikutuskumppanina toimiminen.

Seuraavassa luvussa esitellään ensin lyhyesti taustatietoja kunkin alueen vastaajista ja sen jälkeen sitä, miten eri alueilla työskentelevien tanssin ammattilaisten näkemykset aluekeskuksensa toiminnasta poikkeavat toisistaan.

3.2. ALUEELLISET TULOKSET

Tutkimuksen aktiivisimpia vastaajia olivat Läntisen tanssin aluekeskuksen (40 vastausta) ja Pirkanmaan tanssin aluekeskuksen (23 vastaajaa) alueella työskentelevät nykytanssin ammattilaiset. Muilla alueilla vastausten määrä jäi siinä määrin pieneksi, että jo yksittäiset vastaukset vaikuttavat suhteellisiin osuuksiin 10–15 prosenttiyksikön verran. Tosiasia myös on, että useimmilla alueilla tanssin ammattilaisia on vähän, eikä vastausten vähäinen määrä sinänsä kerro alhaisesta vastausaktiivisuudesta vaan antaa viitteitä kentän todellisuudesta. Pääkaupunkiseudulla toimiva Zodiak ei enää ole aluekeskus, mikä lienee vaikuttanut alueen vastausten vähäisyyteen.

Koska kyselyä laadittaessa tiedettiin, että useassa ammatissa toimiminen on alalle tyypillistä, ammatti-identiteettiä koskevaan kysymykseen oli mahdollista antaa useita vastauksia. Mahdollisuutta myös käytettiin paljon, ja siksi eri ammattien prosenttiosuudet tarkoittavat osuutta kaikista vastanneista, eivät ammattien prosenttiosuuksia kaikista vastauksista.

ITÄ-SUOMEN TANSSIN ALUEKESKUS

Itä-Suomen tanssin aluekeskuksen tarjoamat palvelut:

- Tilojen ym. fasilitteettien tarjoaminen, harjoitus- ja esitystilat
- Tukea ja mahdollisuuksia verkostoitumiseen alan ammattilaisten kanssa
- Viestintä ja markkinointi
- Työtilaisuuksien välittäminen
- Työnantajaveloitteiden hoitaminen ja laskutuspalvelu
- Tuotantotuki (rahallinen tuki ja tuotantotyö)
- Mentorointi, vertaistuki ja neuvonta
- Ammattilaisten kurssit ja treenitunnit
- Hanke- ja projektiyhdistyö
- Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Itä-Suomen tanssin aluekeskuksen alueella työskentelee ensisijaisesti 10 vastaajaa (9 %) 112:sta. Vastaajista 9 on naisia ja yksi ei halua kertoa sukupuoltaan. Itä-Suomessa työskentelevät vastaajat ovat iältään hiukan maan keskiarvoa nuorempia, sillä syntymävuosien mediaani on 1991. Nuorin vastaaja on syntynyt vuonna 2000 ja vanhin vuonna 1973. Kaikki alueen vastaajat ilmoittavat äidinkielekseen suomen kielen.

Itä-Suomen tanssin aluekeskuksen alueella ensisijaisesti työskentelevistä vastaajista huomattavasti keskimääräistä harvempi ilmoittaa ammatti-identiteetikseen tanssinopettajan tai tanssipedagogin (30 %, n=3) kuin valtakunnallisesti (40 %) ja useampi tanssitaiteilijan tai tanssin tekijän (valtakunnallisesti 20 %): seitsemän (70 %) vastaajaa ilmoittaa ammatti-identiteetikseen tanssitaiteilijan, viisi (50%) tanssin tekijän tai esittävän taiteen ammattilaisen. Vastaajat olivat ilmoittaneet keskimäärin kolme ammattia kukin. Kuten useimpien muiden aluekeskusten kohdalla, vastaajien vähäisen lukumäärän vuoksi myös Itä-Suomen kohdalla yksittäisetkin vastaukset muuttavat prosenttilukuja merkittävästi.

Itä-Suomen tanssin aluekeskuksen alueella työskentelevistä 70 %:n (n=7) korkein suoritettu tutkinto on joko ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa suoritettu korkeakoulututkinto. Kahdella vastaajalla on maisterintutkinto.

Alueen vastaajista 30 % (n=3) ilmoittaa työskennelleensä alalla 1–5 vuotta ja yhtä moni 6–10 vuotta. Yksi vastaaja (10 %) ilmoittaa työskennelleensä alalla alle vuoden ja niin ikään yksi 26–30 vuotta.

KESKI-SUOMEN TANSSIN KESKUS

Keski-Suomen Tanssin Keskuksen tarjoamat palvelut:

- Harjoitus- ja esitystilat
- Kollegiaalinen yhteistyö: PROtiistai-ammattilaistunnit ja jäsentapaamiset
- Osa- ja kokonaistuet
- Liikeveistämö, työaikaa taiteelliseen tutkimus- ja kehitystyöhön, mentorointi
- Viestintä ja markkinointi
- Apuraha- ja tuotantoneuvonta sekä työnohjauksellinen neuvonta
- Työtilaisuuksien välittäminen ja järjestäminen
- Tukea koulutukseen ja teosten kierrättämiseen ja lämmittämiseen
- Harkinnanvaraiset yhteistyöillat ja -projektit
- Työnantajapalvelut
- Keikkamyynti

Keski-Suomen Tanssin Keskuksen alueella ilmoittaa työskentelevänsä ensisijaisesti yhdeksän (8 %) vastaajaa yhteensä 112:sta. Alueen vastaajista kaikki ovat naisia. Alueen vastaajien syntymävuoden mediaani on 1985, eli täsmälleen sama kuin valtakunnallisesti. Nuorin vastaaja on syntynyt vuonna 1991 ja vanhin 1949. Kaikki Keski-Suomen Tanssin Keskuksen alueella ensisijaisesti työskentelevät vastaajat ilmoittavat äidinkielekseen suomen.

Kaksi kolmesta (n=6, 67 %) ilmoittaa ensisijaiseksi ammatti-identiteetikseen tanssitaiteilijan ja yhtä moni tanssin opettajan / tanssipedagogin. Lisäksi yksi vastaaja ilmoittaa ammatikseen ”tanssikasvattaja, erotuksena lajispesifistä tanssinopetuksesta”. Näin ollen joko pelkästään tai toisen työn ohessa tanssikasvatuksen parissa työskentelevät kahta lukuun ottamatta kaikki alueen vastaajat.

Keski-Suomen alueen vastaajista 67 % lla (n=6) on vähintään alempi korkeakoulututkinto. Osuus on pienempi kuin korkeakoulutettujen osuus kaikista vastaajista valtakunnallisesti, mutta koska vastaajamäärät ovat pieniä, jo yksittäiset vastaajat aiheuttavat prosenttiosuuksiin isoja hyppäyksiä.

Alueen vastaajista 33 % (n=3) ilmoittaa työskennelleensä alalla 11–20 vuotta. 22 % (n=2) on työskennellyt tanssitaiteen parissa 6–10 vuotta ja yhtä moni 20–25 vuotta. Yksi on työskennellyt alalla 1–5 vuotta ja niin ikään yksi yli 36 vuotta, eli aloittanut uransa ennen vuotta 1987.

LÄNTINEN TANSSIN ALUEKESKUS

Läntisen tanssin aluekeskuksen tarjoamat palvelut:

- Aluekeskuspalkka ja teosten loppuvaiheen osatuotantotuki
- Harjoitustila Studio ja harjoitustilatuet
- Joustavat tuet
- Residenssiasunto ja residenssit alueella
- Työhyvinvointia ja ammattitaitoa edistävä toiminta yhdessä Turku dansart ry:n kanssa
- Valmennus, sparraus ja mentorointi sekä palvelumuotoilu
- Viestintä ja markkinointi
- Työnohjaus
- Apuraha- ja tuotantoneuvonta

- Kalustolainat
- Info- ja ammattilaistapaamiset
- Tukea ja mahdollisuuksia verkostoitumiseen alan ammattilaisten kanssa kansallisesti ja kansainvälisesti
- Työtilaisuuksien välittäminen
- Työnantajapalvelut
- Tarjousten tekeminen ostajille
- Keikkamyynti

Kyselyyn vastanneista 112:sta tanssin alan ammattilaisesta useampi kuin joka kolmas (36 %, n=40) ilmoittaa työskentelevänsä ensisijaisesti Läntisen tanssin aluekeskuksen alueella. Vastaajista 92 % on naisia (kaikista vastaajista osuus 85 %), 5 % miehiä (kaikista 11 %) ja 3 % eli yksi vastaaja (kaikista 2 %) ilmoittaa sukupuolekseen jonkin muun. Alueen vastaajien syntymävuoden mediaani on 1984 (kaikki 1985).

Siinä missä koko maan vastaajista suomenkielisiä on 93 %, Läntisen tanssin aluekeskuksen alueella heitä on 87 %, ja ruotsinkielisten vastaajien osuus on Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen jälkeen toiseksi suurin, 8 %. Läntisen tanssin aluekeskuksen alueella työskentelevät molemmat kaksi (5 %) äidinkielekseen muun kuin suomen tai ruotsin ilmoittavaa vastaajaa.

Vastaajien yleisimmin ilmoittama ammatti-identiteetti on tanssitaiteilija (48 %), mutta lähes yhtä moni (45 %) identifioituu myös tanssinopettajaksi tai tanssipedagogiksi tai jonkin tanssin alan ulkopuolisen tai siihen löyhästi liittyvän ammatin edustajaksi. Koreografin työn ilmoittaa ensisijaiseksi ammatikseen 30 % (n=12) Läntisen tanssin aluekeskuksen alueen vastaajista.

Läntisen tanssin aluekeskuksen alueella työskentelevät vastaajat ovat korkeasti koulutettuja: vähintään alemman korkeakoulututkinnon on suorittanut 85 prosenttia (n=34) alueen vastaajista. Yleisin korkein suoritettu koulutus on ylempi korkeakoulututkinto (43 %, n=17). Seuraavaksi yleisin korkein suoritettu tutkinto on ammattikorkeakoulututkinto, 28 %:lla (n=11) alueen vastanneista. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon on korkeimpana tutkintonaan suorittanut viisi vastaajaa (12,5 %) ja kandidaatintutkinnon 1 vastaaja (2,5 %).

Läntisen tanssin keskuksen alueen vastaajilla on muihin alueisiin verrattuna takanaan pitkä ura: 28 % (n=11) on työskennellyt tanssitaiteen parissa 11–20 vuotta. 6–10 vuotta ilmoittaa työskennelleensä alalla 21 % (n=8) vastaajaa, ja yhtä moni 20–25 vuotta. Yli 30 vuotta alalla työskennelleitä on alueen vastaajista peräti 15 % (n=6).

PIRKANMAAN TANSSIN KESKUS

Pirkanmaan Tanssin Keskuksen tarjoamat palvelut:

- Osatuotantotuki
- Aluekeskuspalkka
- Harjoitus- ja esitystila
- Viestintä ja markkinointi
- Työnohjaus- ja mentorointikokonaisuudet
- Apuraha- ja tuotantoneuvonta
- Ammattitaitoa edistävät tapahtumat yhteistyössä TREenit ry:n kanssa
- Kalustolainat mm. videokamera ja streamauskalusto
- Info- ja ammattilaistapaamiset
- Apua verkostoitumiseen alan ammattilaisten kanssa
- Työtilaisuuksien välittäminen
- Työnantajapalvelut

19 prosenttia (n=23) kaikista vastaajista ilmoittaa työskentelevänsä ensisijaisesti Pirkanmaan Tanssin Keskuksen alueella. Heistä 83 % (n=19) on naisia ja 13 % (n=3) miehiä, yksi vastaaja ei halua kertoa sukupuoltaan. Pirkanmaan alueen vastaajien syntymävuosien mediaani on 1986. Nuorin vastaaja on syntynyt vuonna 2001 ja vanhin 1959. Kaikki ensisijaisesti Pirkanmaan alueella työskentelevät ilmoittavat äidinkielekseen suomen.

Vastaajien yleisimmin ilmoittama ammatti-identiteetti on myös Pirkanmaalla tanssitaiteilija (65 %, n=15) ja seuraavaksi yleisin tanssin opettaja / tanssipedagogi (39 %, n= 9), mutta yhtä moni on valinnut myös laajemman ”esittävän taiteen ammattilainen” -vaihtoehdon ja 35 % (n=5) laajemman ”tanssin tekijä” -vaihtoehdon. Koreografin mainitsee ensisijaiseksi ammatti-identiteetikseen 26 % (n=6) vastanneista.

Yleisin koulutus Pirkanmaan alueen vastaajilla on toisen asteen tutkinto (48 %, n=11) ja seuraavaksi yleisin ylempi korkeakoulututkinto (43 %, n=10). Yhteensä joko alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita on Pirkanmaan alueen vastaajista 78 % (n=18) eli hiukan vähemmän kuin valtakunnallisesti (84 %, n= 94).

Pirkanmaan alueen vastaajat ovat keskimäärin varhaisemmassa vaiheessa uraansa kuin muilla alueilla: lähes joka kolmas (30 %, n=7) ilmoittaa työskennelleensä alalla 1–6 vuotta. Seuraavaksi eniten vastanneissa on 6–10 ja 20–25 vuotta alalla työskennelleitä, molempia 22 % (n=5). 11–20 vuotta työskennelleitä on 17 % (n=4). Yhden vastaajan ura on yli 36 vuoden mittainen.

POHJANMAAN TANSSIN ALUEKESKUS

Aluekeskuksen tarjoamat palvelut:

- Tilojen ym. fasilitteettien tarjoaminen (yhteistyössä – ei omaa tanssitilaa)
- Apua verkostoitumiseen alan ammattilaisten kanssa
- viestintä ja markkinointi
- Työtilaisuuksien välittäminen (JA järjestäminen) työnantajaveloitteiden hoitaminen
- Tuotantotuki
- Aluekeskuspalkka
- Tuotantojen koordinointi / tuottajapalvelu
- Koulutusten järjestäminen ammattilaisille
- Ammattilaisten treenitunnit

Kyselyn vastaajista 10 % (n=11) ilmoittaa työskentelevänsä ensisijaisesti Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen alueella. Alue käsittää kaikki kolme Pohjanmaan maakuntaa. Alueen vastaajista 73 % (n=8) on naisia ja 27 % (n=3) miehiä. Syntymävuoden mediaani on 1982 eli vastaajat ovat hiukan valtakunnallista keskiarvoa vanhempia. Nuorin alueen vastaaja on syntynyt vuonna 1997 ja vanhin 1963. Vaikka alueen toiminta on täysin kaksikielistä, 11:stä vastaajasta 10 eli 91 % on suomenkielisiä ja vain yksi ruotsinkielinen.

Ensisijaisesti Pohjanmaan alueella työskentelevistä vastaajista 64 % (n=7) ilmoittaa olevansa ensisijaisesti tanssitaiteilija ja 55 % (n=6) tanssin opettaja tai tanssipedagogi. Tanssin opettajien tai tanssipedagogien osuus vastaajista on Pohjanmaalla toiseksi suurin Keski-Suomen Tanssin Keskuksen alueella työskentelevien jälkeen. Tanssijaksi tai esittävän taiteen ammattilaiseksi identifioituu 27 % (n=3) vastanneista. Niin koreografin kuin esiintyjänkin ammatin ilmoittaa kaksi vastaajaa.

Alueen vastaajista 10 (91 %) on suorittanut joko alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon, eli Pohjanmaan alueen vastaajien koulutustaso on korkeampi kuin vastaajilla valtakunnallisesti (84 %:lla korkeakoulututkinto).

Pohjanmaan alueen vastaajista yli puolet (55 %, n=6) ilmoittaa työskennelleensä alalla 11–20 vuotta. Muuten vastaajien urien pituudet jakautuvat varsin tasaisesti alle vuodesta (9%, n=1) yli 36 vuoteen (9 %, n=1).

POHJOINEN TANSSIN ALUEKESKUS

Pohjoisen tanssin aluekeskuksen tarjoamat palvelut:

- Avoin tuotantohaku ohjelmistoon kaikille ammattilaisille
- Avoin vierailuteoshaku ohjelmistoon kaikille ammattilaisille
- Avoin haku festivaalin ohjelmistoon kaikille ammattilaisille

- Avoin projektihaku yleisötyöhön kaikille ammattilaisille
- Työtilaisuuksia tanssijana ja yleisötyössä
- Työllisyyttä kiertue toiminnan kautta
- Avoimet koetanssitalaisuudet ja avoimet haut työpaikkoihin
- Residenssityöskentelyn mahdollisuuksia
- JoJo toimii ohjelmistovalintojen kautta tulevien taiteilijoiden työnantajana ja vastaa työnantajan lakisääteisistä velvoitteista
- JoJon henkilökunta vastaa ohjelmistoon tulevien teosten tuotannosta, harjoitusja esitystuloista sekä markkinoinnista.
- Osaajapankki
- Mahdollisuuksia verkostoitumiseen
- Ilmaiset harjoitussalit
- Teknisiä palveluja ja kaluston lainausta
- Säännölliset salivuorot, kurssit ja workshopit ammattilaisille
- Mahdollisuus osallistua Kiertoliike-tapahtumaan
- Tukea, neuvontaa ja sparrausta
- Tiedotusta ajankohtaisista asioista, mm. työtilaisuuksista, tapahtumista, koulutuksista, apurahoista.

Pohjoisen tanssin aluekeskuksen valitsi ensisijaiseksi työskentelyalueekseen kahdeksan vastaajaa (7 % kaikista vastanneista), joista seitsemän naista ja yksi mies. Nuorin alueen vastaajista on syntynyt vuonna 1995 ja vanhin 1973, ja syntymävuoden mediaani asettuu vuoteen 1987. Kaikki ensisijaisesti Pohjoisen tanssin aluekeskuksen alueella työskentelevät ilmoittavat äidinkielekseen suomen.

Pohjoisen alueelta vastauksia on varsin vähän. Erityisesti ammattijakauman suhteen pohjoisen vastaukset poikkeavat valtakunnallisista tuloksista. Puolet ensisijaisesti tällä alueella työskentelevistä (n=4) ilmoittaa ensisijaiseksi ammatti-identiteetikseen tanssitaiteilijan ja vain yksi vastaaja (13 %) tanssin opettajan tai tanssipedagogin ammatin. Kaikista muista alueista poiketen koreografin ammatti on pohjoisessa valituista vastauksista toiseksi yleisin, kun taas tanssin alan laajemmat ammattikuvat kuten myös vaihtoehto ”muu, mikä?” ovat kukin saaneet vain yhden maininnan.

Puolella (n=4) ensisijaisesti Pohjoisen tanssin aluekeskuksen alueella työskentelevistä vastaajista on joko ylempi korkeakoulututkinto tai tutkijakoulutus. Yhdellä vastaajalla on ammattikorkeakoulututkinto, eli yhteensä korkeakoulututkinnon suorittaneita on 63 prosenttia alueen vastaajista.

Alueen vastaajista 2 (25 %) ilmoittaa työskennelleensä alalla 1–5 vuotta ja yhtä moni 20–25 vuotta. Loput alueen kuusi vastaajaa ovat varsin tasaisesti uran eri vaiheissa aina yhteen yli 36 vuotta alalla työskennelleeseen.

ZODIAK – UUDEN TANSSIN KESKUS

Vaikka Uuden tanssin keskus Zodiak ei ole enää vuoden 2022 alusta tanssin aluekeskus eikä se toimi varsinaisesti osana verkostoa, se on mukana tutkimuksessa jo pelkästään siksi, että moni sen toimija on ollut mukana myös aluekeskusajan toiminnassa. Lisäksi koko pääkaupunkiseudun jättäminen pois tanssin ammattilaisia koskevasta tutkimuksesta jättäisi alan töiden maantieteellinen jakautuminen huomioiden pois keskeisen näkökulman. Viimeiseksi: vaikka Zodiak ei ole enää jäsenenä aluekeskusverkostossa, sen alueella työskentelee tanssin ammattilaisia, jotka ovat joko työskennelleet tai työskentelevät edelleen muiden aluekeskusten alueilla ja käyttävät näiden palveluita – näin toimii Zodiakin alueella työskentelevistä yhdeksästä vastaajasta kuusi.

Tutkimukseen vastanneista 112:sta nykyisten tai entisen aluekeskusten toimijoista 8 prosenttia (n=9) ilmoittaa työskentelevänsä pääasiassa Zodiakin alueella. Valtakunnallisesti muuten erittäin naisvaltaisesta vastaajajoukosta (naisia 85 % vastaajista) Zodiakin alueella työskentelevien sukupuolijakauma on tasainen: naisia alueen vastaajista on 45 % (n=4), miehiä 33 % (n=3), muita 11 (n=1) ja sukupuoltaan ilmoittamattomia niin ikään 11 %. Nuorin vastaaja on syntynyt vuonna 2001, vanhin vuonna 1962, ja syntymävuoden mediaani on 1981. Kaikki ensisijaisesti Zodiakin alueella työskentelevät vastaajat ilmoittavat äidinkielekseen suomen.

Zodiakin sijainti pääkaupunkiseudulla, jonne tanssitaiteen työpaikat Suomessa keskittyvät, todennäköisesti selittää

tanssitaiteilijoiden suuren (78 %, n=7) ja tanssin opettajien tai tanssipedagogien pienen (11 %, n=1) osuuden vastaajista. Toki vastaajien pieni määrä jälleen aiheuttaa sen, ettei otos ole alueellisesti kattava ja myös sattumalla voi olla vaikutusta vastaajien valikoitumiseen juuri näin. Esittävän taiteen ammattilaiseksi ilmoittaa identifioituvansa 44 % (n=4) vastaajista ja muun ammatin ensisijaiseksi ammatikseen ilmoittaa kaksi vastaajaa, siis 23 % vastaajista.

Kahdeksan yhdeksästä (89 %) ensisijaisesti Zodiakin alueella työskentelevistä vastaajista on suorittanut joko maisterin tai tohtorin tutkinnon. Tämän alueen vastaajista neljä eli 44 % on suorittanut vähintään alemman korkeakoulututkinnon ulkomailla, osa myös jatkotutkintoja.

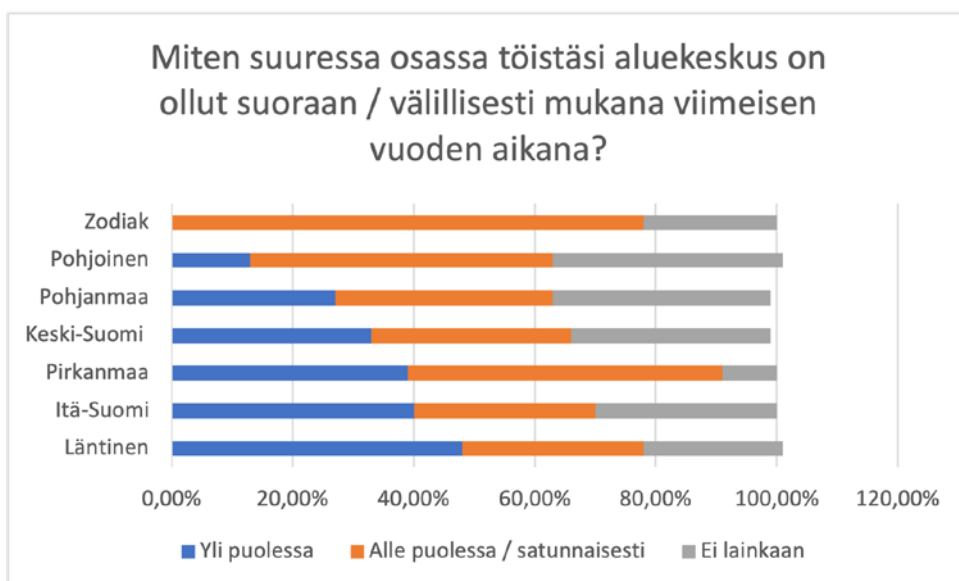
Pääkaupunkiseudulla työskentelevistä vastaajista neljä (45%) ilmoittaa työskennelleensä tanssin kentällä 11–20 vuotta. Muuten vastaajat ovat uran eri vaiheissa aina yhdestä 1–5 vuotta alalla työskennelleestä yhteensä yli 36 vuoden uran tehneeseen nykytanssin ammattilaiseen.

3.3. TOIMINNAN VAIKUTTAVUUS

Kuten alla olevasta graafisesta esityksestä voi nähdä, eniten aluekeskusten tukea ja resursseja ovat viimeisen vuoden aikana käyttäneet Läntisen tanssin aluekeskuksen alueella työskentelevät tanssin ammattilaiset. Satunnaisimmin aluekeskusten palveluja ovat käyttäneet pääkaupunkiseudulla Zodiakin alueella ensisijaisesti työskentelevät, mikä on ymmärrettävää, koska alueella ei ole vuoden 2022 alusta alkaen ollut omaa aluekeskusta. He ovat kuitenkin hyödyntäneet aluekeskusten tukea tai resursseja satunnaisesti aktiivisemmin kuin minkään muun alueen vastaajat: näin ilmoittaa tehneensä peräti 78 prosenttia alueen vastaajista.

Aktiivisimpia aluekeskuksen palvelujen käyttäjiä ovat vastausten perusteella olleet Läntisen tanssin aluekeskuksen alueella työskentelevät vastaajat, joista 48 % ilmoittaa, että aluekeskus on ollut suoraan tai välillisesti mukana yli puolessa heidän töistään. Vähiten ”ei lainkaan” -vastauksia taas antoivat Pirkanmaan alueella ensisijaisesti työskentelevät vastaajat.

Eniten vastaajia, jotka eivät ole viimeisen vuoden aikana käyttäneet aluekeskuspalveluja lainkaan, on Pohjoisen, Pohjanmaan ja Keski-Suomen alueilla, joista kaikilla vähintään kolmasosa vastanneista ilmoittaa toimineensa ilman aluekeskuksen tukea. Kaikki ovat alueita, joilta vastauksia saatiin kymmenen tai vähemmän, joten yksittäisten vastausten merkitys prosenttiosuuksissa on suhteellisesti huomattavasti suurempi kuin Läntisen tai Pirkanmaan aluekeskuksen. Pohjoisen tanssin aluekeskuksen vastaukset eivät ole sen rakenteen vuoksi vertailukelpoisia muiden aluekeskusten kanssa, koska siellä toiminta on rakentunut tuotantokeskus-, vierailuteatteri- ja festivaalitoiminnan pohjalta, eivätkä työllistettyjen taiteilijoiden, tuotantojen tai teosten lukumäärät kerro toiminnan volyyymiä.

Kuvio 9: Miten suuressa osassa töistäsi aluekeskus on ollut suoraan / välillisesti mukana viimeisen vuoden aikana?

3.4. ALUEKESKUSTEN KYKY VASTATA ALAN AMMATTILAISTEN HAASTEISIIN

Määrällisten vastausten perusteella aluekeskuksensa toimintaan kaikkein tyytyväisimpiä ovat Pirkanmaan Tanssin Keskuksen (77 %) sekä Läntisen tanssin aluekeskuksen (74 %) alueilla työskentelevät tanssin ammattilaiset, joista noin kolme neljästä arvioi aluekeskuksensa vastaavan alan haasteisiin erittäin tai melko hyvin. Näillä alueilla myös vastausaktiivisuus oli selvästi suurinta ja tilastollisia päätelmiä voi pitää luotettavampina kuin alueilla, joilta vastauksia oli vähän.

Sen sijaan Pohjoisen tanssin aluekeskuksen alueen vastaajien tyytymättömyys aluekeskuksensa kykyyn vastata alan haasteisiin on silmiinpistävä: vain yhden vastaajan (13 %) mielestä aluekeskus vastaa haasteisiin melko hyvin ja peräti kuuden (76 %) mielestä melko (n=5; 63%) tai erittäin (n=1; 13 %) huonosti. Täällä vastaajia oli alle kymmenen, ja on mahdollista, että mielipiteensä ovat anonymiteetin mahdollistavassa tutkimuksessa halunneet sanoa juuri ne, jotka ovat toimintaan tyytymättömiä. Joka tapauksessa näin selkeä kritiikki antaa aihetta selvittää, miten nykytanssia tukevat rakenteet voisi järjestää paremmin maantieteellisesti valtavan laajalla, erittäin harvaan asutulla alueella, jolla aluekeskustoiminta on ennestäänkin järjestetty toisin kuin muualla maassa.

Alla olevassa graafisessa esityksessä vastaukset on esitetty absoluuttisina lukuina, jotta eri alueiden vastausmäärät hahmottuvat paremmin kuin yksittäisistä vastauksista suhteettoman suuriksi kasvavista prosenttiluvuista. Koska Läntisen tanssin keskuksen alueella vastaajien lukumäärä oli suurempi, Pirkanmaan alueen vastaajien hieman suurempi tyytyväisyys ei näy tästä esityksestä.

Keski-Suomessa, Pohjanmaalla ja Itä-Suomessa noin puolet vastaajista arvioi alueensa aluekeskuksen vastaavan alan ammattilaisten kohtaamiin haasteisiin erittäin tai melko hyvin. Keski-Suomessa ja Pirkanmaalla yksikään vastaaja ei arvioi aluekeskuksen toimintaa erittäin tai melko huonoksi. Kaikki alueet huomioiden erittäin hyväksi aluekeskusten kyvyn vastata alan haasteisiin arvioi 19 % vastanneista ja vain viisi prosenttia (n=5) erittäin huonoksi, mutta kuten todettua, alueelliset erot ovat erittäin suuria eikä valtakunnallisille keskiarvoille ole siksi syytä antaa juurikaan painoarvoa.

Kuvio 10: Miten tanssin aluekeskus mielestäsi vastaa tanssin ammattilaisten haasteisiin?

Eroja on myös siinä, mitä aluekeskusten tuen muotoja ja resursseja milläkin alueella työskentelevät vastaajat kertovat hyödyntäneensä. Itä- ja Keski-Suomessa sekä Läntisen tanssin aluekeskuksen alueella eniten hyödynnetyksi resurssiksi nousevat viestintään ja markkinointiin liittyvät resurssit, kun taas Pohjoisen tanssin aluekeskuksen, Zodiakin ja Pirkanmaan Tanssin Keskuksen vastaajat kertovat useimmin hyödyntäneensä aluekeskuksen mahdollistamia tiloja ja fasilitetteja. Pohjanmaalla taas tärkeimmäksi aluekeskuksen tarjoamaksi tueksi nousee ammatillisen verkostoitumisen tuki. Alla kunkin alueen kolme eniten mainintoja saanutta resurssia tai tuen muotoa.

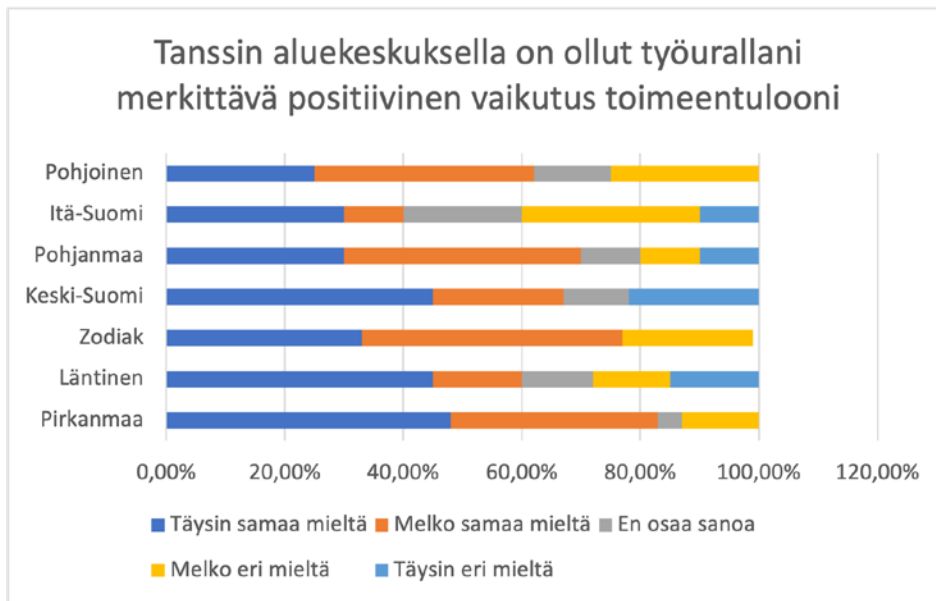
	Eniten mainintoja	2. eniten mainintoja	3. eniten mainintoja
Pirkanmaa	Tilat ja fasilitteetit	Verkostoituminen	Työtälaisuuksien välittäminen
Läntinen	Viestintä ja markkinointi	Tilat ja fasilitteetit	Työnantajavelvoitteiden hoitaminen
Zodiak	Tilat ja fasilitteetit	Viestintä ja markkinointi	Tuotantojen koordinoiti
Keski-Suomi	Viestintä ja markkinointi	Tilat ja fasilitteetit	Verkostoituminen
Pohjanmaa	Verkostoituminen	Tilat ja fasilitteetit	Viestintä ja markkinointi
Itä-Suomi	Viestintä ja markkinointi	Työnantajavelvoitteiden hoitaminen	Tilat ja fasilitteetit
Pohjoinen	Tilat ja fasilitteetit	Viestintä ja markkinointi	Verkostoituminen

Kuvio 11: Kysymyksessä ”Millaista tukea tai resurssia olet saanut aluekeskukselta (voit valita useita)?” vastausvaihtoehdot olivat: tilojen ym. fasilitteettien tarjoaminen, apua verkostoitumiseen alan ammattilaisten kanssa, viestintä ja markkinointi, työtälaisuuksien välittäminen, työnantajavelvoitteiden hoitaminen, tuotantotuki, aluekeskuspalkka, yleistä tukea työhyvinvointiin, tuotantojen koordinoiti, keikkamynti, muu, mikä?

3.5. ALUEKESKUKSEN MERKITYS TOIMEENTULOLLE

Kun aluekeskusten toimintaa arvioidaan suppeampien osa-alueiden kautta, näyttää siltä, ettei Pirkanmaan alueen vastaajien yleinen tyytyväisyys ole minkään yksittäisen tekijän varassa. Pirkanmaalla aluekeskuksen vaikutusta niin toimeentuloon, työmahdollisuuksiin kuin verkostojen luomiseenkin arvioidaan positiivisemmin kuin millään muulla alueella.

Alla olevasta graafista selviää, että Itä-Suomen tanssin aluekeskuksen aluetta lukuun ottamatta kaikilla alueilla yli puolet vastanneista arvioi aluekeskuksen vaikuttaneen positiivisesti toimeentuloonsa. Pirkanmaan ja Pohjoisen tanssin aluekeskusten ja Zodiakin alueilla yksikään vastaaja ei ollut väittämän kanssa täysin eri mieltä. Itä-Suomessa ja Pohjanmaalla täysin eri mieltä oli yksi vastaaja, Keski-Suomessa kaksi. Valtakunnallisesti kaikista vastaajista 67 % oli joko täysin tai melko samaa mieltä siitä, että aluekeskuksella on ollut merkittävä positiivinen vaikutus heidän toimeentuloonsa. Tähän keskiarvoon tai sen yli ylsivät Pirkanmaan, Zodiakin, Pohjanmaan ja Keski-Suomen aluekeskukset.

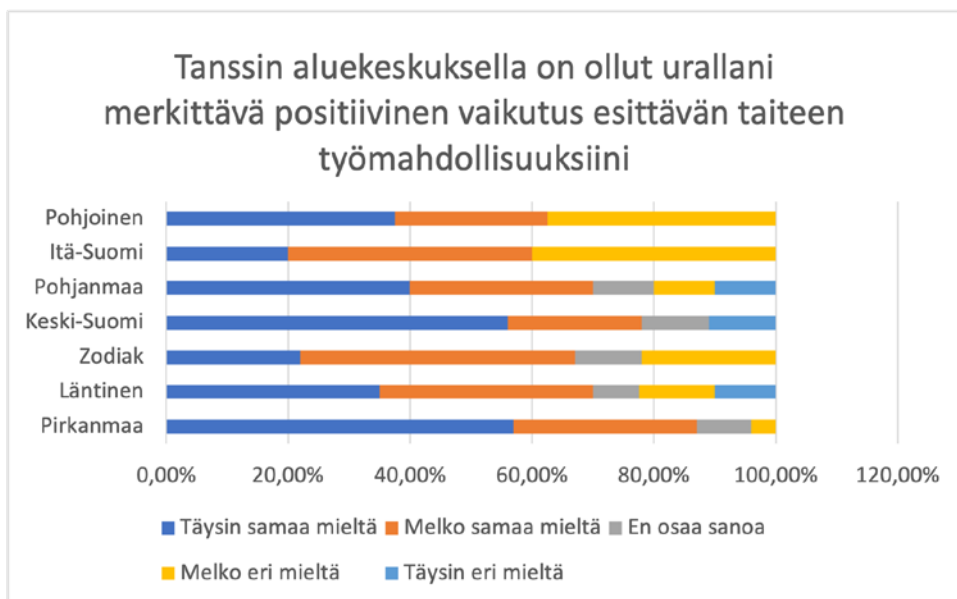

Kuvio 12: Tanssin aluekeskuksella on ollut työurallani merkittävä positiivinen vaikutus toimeentulooni

3.6. ALUEKESKUKSEN VAIKUTUS TYÖMAHDOLLISUUKSIIN JA VERKOSTOITUMISEEN

Väitteeseen ”Tanssin aluekeskuksella on ollut työurallani merkittävä positiivinen vaikutus esittävän taiteen alan työmahdollisuuksiini” kaikilla alueilla vähintään 60 % vastanneista valitsi jommankumman vaihtoehdoista ”täysin samaa mieltä” tai ”melko samaa mieltä”. Myös tähän kysymykseen Pirkanmaan Tanssin Keskuksen alueella työskentelevät vastaajat vastasivat kaikkein myönteisimmin: heistä peräti 57 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, ja vähintään melko samaa mieltä siitä oli 87 % (n=20) alueen vastaajista. Ensisijaisesti Keski-Suomen Tanssin Keskuksen alueella työskentelevistä 78 % oli väitteen kanssa täysin tai melko samaa mieltä.

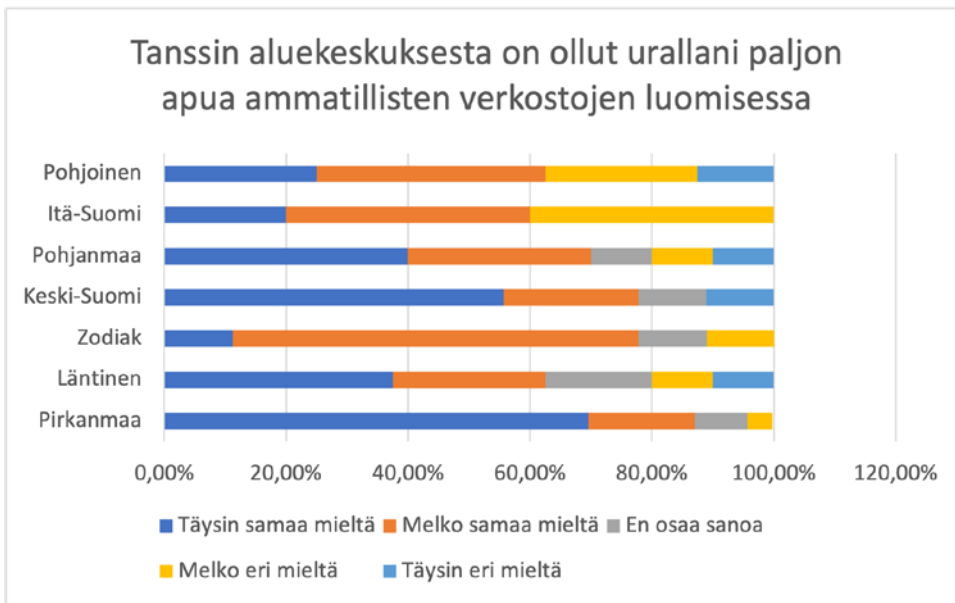
Melko eri mieltä väitteen kanssa olivat yleisimmin Pohjoisen ja Itä-Suomen aluekeskuksen alueella ensisijaisesti työskentelevät vastaajat, joista noin 40 % oli valinnut tämän vaihtoehdon. Toisaalta kummallakaan alueella yksikään vastaaja ei ollut väitteen kanssa täysin eri mieltä. Tämän kysymyksen vastausjakaumasta päätellen aluekeskukset ovat onnistuneet valtakunnallisesti varsin hyvin työtilaisuuksien lisäämisessä tai välittämisessä, sillä vain 5 % (n=6) kaikista vastaajista oli väitteen kanssa täysin eri mieltä.

Kuvio 13: Tanssin aluekeskuksella on ollut merkittävä positiivinen vaikutus esittävän taiteen työmahdollisuuksiini

Vastausten perusteella myös aluekeskusten rooliin ammatillisten verkostojen luomisessa ollaan varsin tyytyväisiä, joskin luvut ovat aavistuksen matalampia kuin työtilaisuuksien kohdalla. Myös väitteen ”Tanssin aluekeskuksesta on ollut työurallani paljon apua ammatillisten verkostojen luomisessa” kanssa olivat yleisimmin samaa mieltä ensisijaisesti Pirkanmaan alueella työskentelevät vastaajat, joista täysin tai melko samaa mieltä oli peräti 87 % vastaajista. Eri mieltä väitteen kanssa oli vain 4 % alueen vastaajista, joten verkostojen luomisessa Pirkanmaan Tanssin Keskus näyttää onnistuneen todella hyvin.

Toiseksi eniten täysin tai melko samaa mieltä väitteen kanssa olivat Zodiakin eli pääkaupunkiseudun alueella työskentelevät vastaajat, joista 78 % (n=7) vastasi näin – joskin vastaajien lukumääränä tämä merkitsee vain seitsemää. Myös Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen alueella työskentelevistä 70 % oli väitteen kanssa samaa mieltä, ja tälle tasolle asetui myös valtakunnallinen keskiarvo. Vähiten väitteen kanssa samaa mieltä olevia vastaajia oli Itä-Suomen (60 %), Pohjoisen (62 %) ja Läntisen (62 %) aluekeskuksen alueella.

Kuvio 14: Tanssin aluekeskuksesta on ollut urallani paljon apua ammatillisten verkostojen luomisessa

3.7. ALUEKESKUKSEN VAIKUTUS TYÖHYVINVOINTIIN

Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cuporen Taiteen ja kulttuurin barometrissa vuodelta 2022 oli teemana taiteilijoiden työhyvinvointi (Ruusuvirta et al. 2023). Koronapandemian ollessa vielä tuoreessa muistissa esittävien taiteilijoiden työhyvinvoinnilleen antama arvosana asteikolla 1–10 oli 6,6, kun kaikkien alojen taiteilijoiden keskiarvo oli 6,5 (emt. 21; 81). Barometri ei kuitenkaan kerro luotettavasti tanssitaiteilijoiden kokemasta työhyvinvoinnista, sillä heidän vastauksensa on raportoitu yhdessä näyttelijöiden kanssa. Näiden ammattiryhmien työtilanteissa on merkittävä ero ennen kaikkea lukuisten vakituisia ja pitkiä määräaikaista työpaikkoja ja niiden myötä säännöllisiä tuloja, työyhteisön ja jatkuvuutta tarjoavien ammattiteattereiden ansiosta.

Barometritulosten mukaan korkeimman arvosanan työhyvinvoinnilleen antoivat taiteilijat, joiden vuositulot ovat 40 000 euroa tai yli (arvosana 7,4), kun taas alle 10 000 euroa vuodessa ansaitsevat taiteilijat arvioivat työhyvinvointinsa lähes kaksi arvosanaa heikommaksi, 5,6:een (Ruusuvirta et al. 2023, 22). Kuten tämän raportin luvussa ”Absoluuttinen ja koettu toimeentulo” todetaan, tähän kyselyyn vastanneista peräti 20 % (n=22) ilmoittaa ansaitsevansa alle 10 000 euroa vuodessa, ja peräti 41 % ansaitsee korkeintaan 20 000 euroa vuodessa. Barometrissa arvioidaankin, että säännöllinen ja riittävä toimeentulo tukisi parhaiten taiteilijoiden työhyvinvointia. Muita työhyvinvointia tukevia työn elementtejä ovat mahdollisuus päättää oman työn sisällöstä, tavoitteista ja aikatauluista sekä onnistunut yhteistyö ja kontaktit muihin taiteilijoihin. (Emt. 8.)

Kysymykseen ”Miten koet alueesi tanssin aluekeskuksen vaikuttaneen työhyvinvointiisi?” vastanneista 92:sta tutkimuksen osallistujasta 67 (73 %) ilmoittaa aluekeskuksen vaikuttaneen työhyvinvointiinsa positiivisesti.

Kyselyn perusteella aluekeskusten selvästi tärkein kanava vaikuttaa tanssin ammattilaisten työhyvinvointiin on konkreettisen tuen ja asiantuntevan neuvonnan tarjoaminen (31 vastaajaa, 34 %): erikseen vastauksissa mainitaan erityisen usein työmahdollisuudet. Lisäksi mainintoja saavat harjoitustilat, sparraus, tieto siitä, että on joku, joka tarvittaessa vastaa kysymyksiin, sekä palkkatyösuhteet työterveyshuoltoineen. Varsinaisesta työhyvinvointitoiminnasta mainitaan alueen toimijoille järjestetyt aamutreenitilaisuudet ja erilaiset verkostoitumis- ja työhyvinvointitapahtumat, mutta näiden osuus maininnoista on pieni verrattuna muihin tuen muotoihin. Monissa vastauksissa luetellaan lukuisia työhyvinvoinnin tukemisen muotoja.

Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen ollen pienin kaikista verkoston keskuksista, sillä on hyvin välitön suhtautuminen alueensa taiteilijoihin. Keskuksen työntekijät ovat olleet aina täysin saavutettavissa ja jakaneet työajastaan resursseja varauksetta, kun olen soittanut tai viestitellyt heille. [...]Aluekeskuksesta on aina saanut asiantuntija apua liittyen kaikkeen projektikohtaiseen. Olen tekemällä oppinut monia asioita liittyen vaikkapa tapahtumajärjestämiseen ja projektihallintaan, ja oppimisprosessissa minulla on ollut aluekeskus tukena silloin, kun olen tukea tarvinnut. Yksittäisen (ja yksinäisen) tanssitaiteilijan työhyvinvointi liittyy vahvasti tuntuun kytkeytymisestä johonkin yhteisöön tai verkostoon. Siihen on suoraan myötävaikuttanut aluekeskus.

Olen saanut osan töistäni aluekeskuksen kautta ja se on vaikuttanut etenkin korona-aikana suuresti työhyvinvointiini. Lisäksi harjoitustilatukea on ollut helppo saada, joten omaa/työryhmän tukea on voinut tehdä, ilman että tarvitsee maksaa kymmeniä ja satoja euroja harjoitustilasta.

Minulle on myönnetty vuosien aikana monta aluekeskuspalkkaa. Sen äärellä olen tuntenut oloni kunnioitetuksi, tuetuksi ja luotetuksi. Sen saaminen on vaikuttanut suoraan työhyvinvointiini.

Aluekeskus tarjoaa työmahdollisuuksia ja kehittää työpaikkoja alueen taiteilijoille laajasti. Koulutukset ja työmahdollisuuksien välittäminen ja tarjoaminen lisää alueen taiteilijoiden hyvinvointia.

Asialliset ja puhtaat sekä edulliset työskentelytilat, joita aluekeskus on tarjonnut pitää yllä hyvinvointia työssä.

Pirkanmaan Tanssin Keskus on tukenut minua viimeisten vuosien ajan aluekeskuspalkan muodossa ja se että on saanut rauhassa työskennellä työsuhteessa aluekeskukseen on ollut minulle todella tärkeää. Se on mahdollistanut sen että pääosin freelancerinä työskennellessäni minulla on ollut lyhyitä kausia jolloin on ollut tuettu olo. Jo pelkästään se että on työntekijäsuhteessa aluekeskukseen ja on pystynyt käymään omaan työhön liittyviä rakentavia keskusteluja ja saanut tukea ongelma- tai sairastumistilanteisiin on ollut minulle todella merkittävää työhyvinvointini kannalta.

Community, network and connection to audiences, participants, education centres, and other professional and non-professional activities. Providing spaces, salaries, and structural support for the artists' work.

Todella positiivisesti. Koen, että aluekeskuksella minua autetaan tarvittaessa, tuetaan ja pidetään huolta.

Yhteisöllisyyden ja kollegiaalisen tuen mainitsee tärkeänä työhyvinvoinnin tukemisen tapana 26 vastaajaa. Kaikki, jotka ilmoittivat aluekeskuksen vaikutuksen olleen positiivinen, eivät tarkentaneet vastaustaan mitenkään.

Melko suuri positiivinen vaikutus. Koen, että on joku taho, joka hakee töitä minunlaisessa asemassa oleville henkilöille, ja josta voin kysyä apua monissa asioissa. Suurimpana positiivisena asiana koen yhteisöllisyyden tunteen ja aluekeskuksen mahdollistamat tapaamisen kollegoiden kanssa. Usein tunnen olevani yksin työssä, ja kun saa siihen jotain helpotusta, sillä on suuri positiivinen vaikutus.

Se on tuonut turvaa ja mahdollisuuksia tehdä koulutuksen mukaista työtä. Aluekeskuksen kautta olen saanut myös jonkinlaisen kokemuksen työyhteisöstä, vaikka itse työ itsenäistä useimmiten onkin.

Vahva kollegiaalinen tuki.

Yhteisö johon kuuluu on merkittävä sekä aluekeskuksen kautta tulleet kontaktit toisiin tekijöihin. Myös erilaiset ammattilaispäivät ja työhyvinvointi päivät heidän kauttaan.

Työyhteisön luominen on ollut merkittävä osa työhyvinvointia varsinkin koronana jälkeen ja se on ollut suuri vaikuttava tekijä. Lisäksi erilaiset kurssit ja koulutukset ovat tuoneet tukea työn tekemiseen, esim. apua apurahahakemusten tekemiseen. Tietenkin eniten työtilaisuuksien tarjoaminen vaikuttaa toimeentulon kautta työhyvinvointiin. Työtilaisuudet olisivat todella vähäisiä jos niitä olisi lainkaan ilman aluekeskuksia.

Yhteisö ja työtilaisuudet, verkosto ja yhteistyö luovat hyvinvointia.

Verkostoitumisen myötä on löytänyt paitsi kollegoita, myös ystäviä, mikä vaikuttaa merkittävästi hyvinvointiin. Myös kannustus ja luottamus, jota on saanut, on lisännyt hyvinvointia, kuten aiemmin kirjoitin. Ammattilaisten aamutunneilla on myös konkreettisesti ollut hyvinvointia edistäviä tunteja, kuten pilatesta. Sosiaalinen aspekti on kyllä hyvin merkittävä monella tasolla.

Tärkeä yhteisö ja asiantuntijaorganisaatio.

Aluekeskus on tarjonnut alustan ja yhteisön, jonka "turvassa" työskennellä.

Olen saanut tukea työyhteisöstä, tuntunut, että olen kuulunut johonkin.

12 vastaajaa ei koe aluekeskusten toiminnan vaikuttaneen työhyvinvointiinsa mitenkään, kahdeksan kokemus on ollut ristiriitainen tai negatiivinen.

Yhteistyö ei ole ollut työhyvinvointiani tukevaa. Koen ristiriitaisia tunteita tästä aiheesta.

Aluekeskuksen olemassa olo on vaikuttanut jonkin verran työhyvinvointiini. Koen että olen ollut osa työyhteisöä viimeisen viiden vuoden aikana. Mutta koska free lancer taiteilijoille ei ole tarjolla työterveyspalveluita niin se osa on ollut puutteellinen koko työuran.

Ristiriitaisesti. Kova kilpailu päästä tuotantoihin mutta pedagogeille on tarjolla töitä. Itsellä ei sitä tutkintoa ole. Ehkä freelancerin näkökulmasta jää aika heikoksi vaikutus työhyvinvointiin. Mutta olen aktiivisesti yrittänyt vaikuttaa tähän.

Huonosti. Työt jakautuu tiskin alta ja taiteellisen työn tekemisen palkkoihin ei tule mukaan lakisääteisiä korotuksia (esim. Indeksit) vaikka tuotannon henkilökunnan palkkoihin tulee. Täysin ala-arvoista, ja toiminnan ideologian vastaista, työn arvoa heikentävää toimintaa. Aluekeskus on kiinnostunut tuottajien työn mahdollistamisesta, ei taiteilijoista.

Jag upplever tacksamhet för det ekonomiska stöd jag fått och den personliga kontakten jag har. Men jag upplever att den största delen av min inkomst och välmående kommer tack vare andra strukturer runt omkring mig. Danscentrumet är inte så effektivt som produktionspartner för mina projekt. Det kan på så vis skapa mer stress än stöd, trots att allt görs med största välmening.

Vaihtelevasti. Välillä näen paljon hyvää: olen saanut paljon työtilaisuuksia heidän kauttaan. Välillä ärsyttää se, että toimisto ei tunnu tietävän freelancereiden arjesta juurikaan, sillä eivät itse ole koskaan olleet alalla ja omia oikeuksia ja arvostusta saa olla penäämässä jopa heiltä. Heidänhän pitäisi pitää meidän puolia!

Neljä kertoo, ettei aluekeskus ole vaikuttanut heidän työhyvinvointiinsa mitenkään mutta että tämä on johtunut pääasiassa heidän omista valinnoistaan tai elämäntilanteesta.

3.8. ALUEKESKUSTEN VAIKUTTAVUUS

Tutkimuksessa kysyttiin myös tanssin ammattilaisten suoraa arviota siitä, millainen vaikutus tanssin aluekeskuksilla on suomalaisiin esittäviin taiteisiin. Kysymykseen vastasi 91 tutkimuksen 112 osallistujasta, ja heistä 61 (67 % kysymykseen vastanneista, 54 % kaikista kyselyyn osallistuneista), käytti aluekeskusten merkityksestä positiivisia ilmaisuja kuten ”merkittävä”, ”suuri”, ”valtava”, ”järjettömän suuri” tai jopa ”ratkaiseva”. Useimmin aluekeskusten merkittävyyttä perusteltiin niiden roolilla tanssitaiteen mahdollistajana myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella:

Erityisen tärkeänä pidän maakunnissa olevia aluekeskuksia, jotta esittävät taiteet saadaan esille muuallakin, kuin PK-seudulla. Lisäksi aluekeskukset voivat olla vaikuttamassa esimerkiksi kuntien ja kaupunkien päätöksentekoon vaikkapa esittävien taiteiden kunnallisia esitysfasilitetteja suunniteltaessa.

Suomessa, joka on pitkä maa ja tanssin keskittymä etelässä, ovat aluekeskukset haastamassa tanssin valumista aina vain etelään päin. Elämä ja tanssi eivät kuulu vain kiihkeimpään keskustaan vaan myös ”periferioihin”.

Perustavanlaatuisen merkitys tanssitaiteen alueellisen saavutettavuuden ja tekijöiden valtakunnallisen levittyneisyyden kannalta sekä taiteilijoiden paikallisidentiteettien vahvistamisessa.

Speciellt i glesbygd regioner (t.ex. i Österbotten) har danscentren en oerhört viktig betydelse. Via danscentrens verksamhet förs danskonst ut till regioner där det skulle inte annars finnas nån danskonst över huvudtaget.

Mahdollistavat erittäin monien teosten syntymisen aluekeskuspalkkojen ja tuotantotukien kautta. Tarjoavat myös tilaa pohtia ja kehittää omia ideoita, saada näkökulmia. Erittäin tärkeänä koen tanssin saavutettavuuden ja tapahtumisen myös pienemmillä paikkakunnilla ja lähes läpi koko Suomen (Rovaniemen rimpiparemmi on pohjoisin ja täten osa Lapista jää ehkä vaille aluekeskusten suoraa vaikutusta ?) Olemme pieni maa ja jokaisella alueella on omat erityispiirteensä. On tärkeää ettei kaikki keskity vain Helsinkiin ja että on mahdollista tehdä tätä työtä myös muualla.

Ehdottomasti, erittäin keskeinen.

Mahdollistaa, että KOKO SUOMI PYSYY TAITEELLISESTI ASUTTUNA!

Ammattitaiteilijoita pystyy työskentelemään myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

Seuraavaksi useimmin avovastauksissa mainittiin tanssin aluekeskusten rooli tanssin ammattilaisten tukijana sekä henkilökohtaisesti että ”leveämpinä hartioina” viedä viestiä neuvottelupöytiin. Erityisesti mainittiin freelancereiden sekä nuorten, alalle vasta tulleiden taiteilijoiden tuen tarve. Vastauksissa korostui se, että ilman aluekeskuksia alan freelancereille ei yksinkertaisesti olisi tukirakenteita.

Todella suuri! Aluekeskukset pystyvät tekemään asioita, joita yksittäiset freelancerit eivät. Ne ovat osoittaneet myös kykynsä luoda työpaikkoja tanssijoille, vaikka niitä vielä enemmän saisikin olla. Aluekeskusten luoma verkosto myös saa kokemaan, että kuuluu johonkin isompaan yhteisöön, ”kenttään”.

Merkitys on melko suuri.

Ne auttavat freelancereita edes pienesti. Ketään muuta tahoa ei kiinnosta miten freelancerit selviävät tällä hankalalla työkentällä.

Erittäin suuri merkitys. Suurin osa tanssin tekijöistä on freelancereita, joille aluekeskus on luonut edes jonkinlaisen mahdollisuuden tehdä omaa taidettaan sekä kehittänyt erilaisia uusia työmahdollisuuksia esim. soten puolella. Tällä on valtava merkitys myös ihmisten hyvinvoinnille muilla aloilla. Lisäksi aluekeskus on tukenut toimintaa tanssijoiden työkyvyn ylläpitämiseksi (kurssit, aamutunnit, tilan vuokraus).

En osaa sanoa. Alueellisesti uskon, että aluekeskukset palvelevat melko hyvin tarkoitustaan: tukevat alueen ammattitanssitaiteilijoita ja heidän työtään. Ilman aluekeskuksen tukea olisin ollut henkilökohtaisesti paljon enemmän työttömänä ja paljon enemmän yksin. Voi olla, että ilman aluekeskuksen taustatukea olisin harkinnut jo ammattini lopettamista.

Mutta mikä merkitys tuella on koko Suomen laajuudella, en osaa sanoa. Todennäköisesti moni taiteilija olisi saattanut vaihtaa alaa.

Koen ne erityisesti uransa alkukynnyksellä oleville erityisen tärkeäksi paikaksi kohdata muita taiteilijoita, mutta myös kaikille alan ammattilaisille tärkeäksi yhteisön ylläpitäjäksi.

Järjettömän suuri merkitys. Hauraissa rakenteissa, joissa freelancer yrittää pysyä tolillaan ja tulla toimeen, ilman aluekeskuksia tuskin jaksaisin enää taistella eloonjäämisestäni taiteen alalla.

Aluekeskusten valtakunnallisen kattavuuden lisäksi avovastauksissa mainitaan usein myös niiden merkitys tanssitaiteen saavutettavuudelle alueiden sisällä. Osassa vastauksista tämä kytkeytyi samaan vastaukseen tanssitaiteilijoiden työllistymismahdollisuuksien kanssa – siinä missä osa vastaajista ymmärtää aluekeskusten merkityksen nimenomaan tanssitaiteen viemisessä sinne, missä sitä ei muuten olisi, osa vastaajista ajattelee yleisön saavuttamisen syrjässä keskuksista ja taiteilijoiden työskentelymahdollisuuksien samoilla alueilla olevan yhteydessä toisiinsa.

Se takaa koko Suomen alueelle toimivan tanssin saavutettavuuden ja työskentelymahdollisuuksia.

Ne ovat tärkeitä mahdollistajia ja työllistäjiä.

Perustavanlaatuinen merkitys tanssitaiteen alueellisen saavutettavuuden ja tekijöiden valtakunnallisen levittyneisyyden kannalta sekä taiteilijoiden paikallisidentiteettien vahvistamisessa.

Koen niiden olevan harvoja oikeasti saavutettavia esittävän taiteen yhteisöjä joka tarjoaa työmahdollisuuksia ja verkostoja

Merkittävä! Tanssi on sen verran marginaalista, että on mielestäni hyvin tärkeää ja toimivaa, että on aluekeskuksia, jotka kokoaa alan ammattilaisia yhteen ja toimii työnantajatahona. Myös asiakkaan näkökulmasta on helpompi tilata tanssia, kun on aluekeskus jonne on keskittynyt monipuolista osaamista ja jonne voi suoraan olla yhteydessä - ei tarvitse googlettaa palveluntarjoajan perässä.

Keskeinen merkitys yhdessä muiden kentän toimijoiden kanssa. Vastaavat saavutettavuuden ja työllistämisen tehtäviin hienosti.

Erittäin suuri merkitys. Arvostan tanssin aluekeskusten työtä ja pidän sitä tärkeänä muun muassa tanssitaiteilijoiden työllistämisen, teosten tuottamisen ja kierrättämisen sekä yleisötyön näkökulmista. Aluekeskuksilla on merkitystä myös oman alueensa kulttuuritarjonnan vahvistamisessa.

Aluekeskusten merkitys on suuri, koska ne järjestävät ja välittävät työmahdollisuuksia, tarjoavat tiloja työskentelyyn ja esityksiin sekä tekevät tanssitaidetta tunnetuksi.

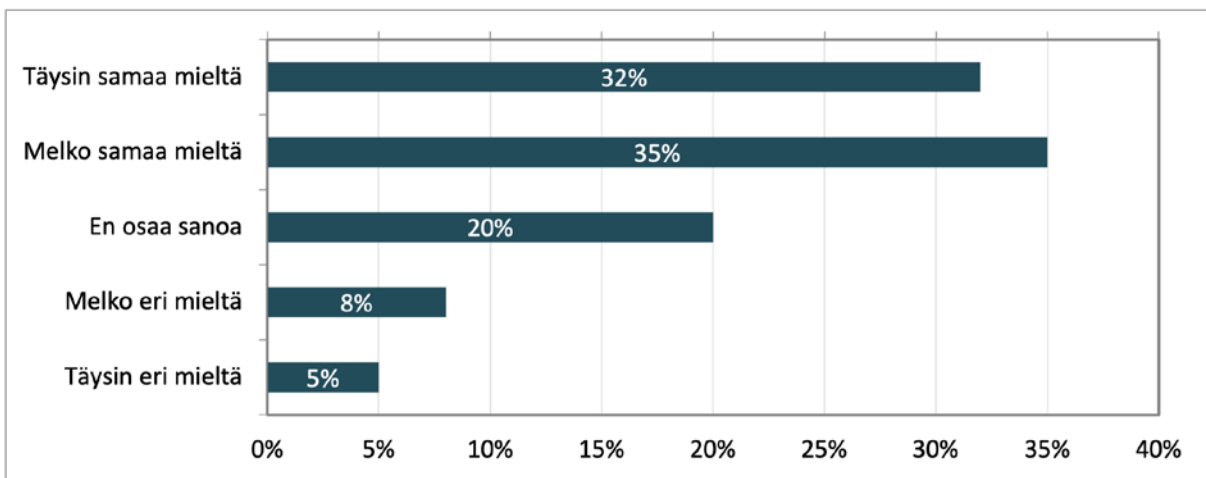
Aluekeskusten mahdollistama tanssitaiteen näkyvyys mainittiin viidessä vastauksessa, mutta osassa näistä todettiin, etteivät aluekeskukset käytä koko potentiaaliaan näkyvyyden lisäämiseksi. Yleisimmin kritiikkiä esitettiin juuri siitä, että aluekeskuksilla on potentiaalia, joka ei niukoilla henkilöstö- ja taloudellisilla resursseilla pääse täyteen käyttöön.

Yksittäisissä avovastauksissa kritisoitiin myös sitä, ettei alueverkostojen sinänsä hyvä työ usein tulostu myydyiksi lipuiksi sekä sitä, että tuotantotuki ei riitä kokonaisten teosten tuottamiseen vaan kattaa vain osan kustannuksista. Lisäksi kahdessa vastauksessa esitettiin, että aluekeskukset luovat hallinnollisen rakenteen, joka ei vastaa sitä tarkoitusta, jota varten ne on luotu.

On varmasti jonkinlainen merkitys, että tanssia saadaan enemmän esitettyä yleisöille. Mutta suurin merkitys on varmasti aluekeskuksissa työskenteleville tuottajille, joille se tarjoaa vakituista työtä. Mutta aluekeskukset eivät ole onnistuneet houkuttelemaan tanssitaiteilijoita asumaan alueille eivätkä muutenkaan tukemaan freelancereita kunnolla.

Suuressa kuvassa valtakunnallisesti iso merkitys tanssitaiteen tuottajana, tukijana ja esitysten järjestäjänä. Resursseja menee kuitenkin liikaa hallintoon ja liian vähän teosten ja niitä tekevien taiteilijoiden työn rahoittamiseen.

Sen lisäksi, että kyselyssä kartoitettiin vastaajien kokemuksia tanssin aluekeskusten merkityksestä oman työskentelynsä ja esittävien taiteiden kannalta, heitä pyydettiin arvioimaan aluekeskusten välillisiä vaikutuksia alueellaan. Noin kaksi kolmesta vastaajasta (67 %; n=73) vastasi väitteeseen ”Tanssin aluekeskus tuo toiminta-alueelleen hyvinvointia (imago-, liiketoiminta-, työllisyys- yms. vaikutuksia, jotka eivät liity suoraan tanssitaiteeseen)” olevansa joko täysin tai melko samaa mieltä.

Kuvio 15: Tanssin aluekeskus tuo toiminta-alueelleen hyvinvointia (imago-, liiketoiminta-, työllisyys- yms. vaikutuksia, jotka eivät liity suoraan tanssitaiteeseen).

4. ALUEKESKUSTEN KEHITTÄMISTARPEET

Vastaajilta kysyttiin suoraan myös osa-alueita, joilla aluekeskusten toimintaa olisi tarpeen kehittää. Osa vastauksista kohdistui yksittäisten aluekeskusten toimintaan, osa on verkoston yhteisesti ratkaistavia tarpeita. Alle on tiivistetty teeman mukaan vastauksissa esiintyneitä ajatuksia siitä, miten aluekeskusten toimintaa pitäisi kehittää. Osa ehdotuksista kohdistuu suoraan yksittäisten taiteilijoiden asemaan – etenkin taiteilijapalkka tai perustulo on kysymys, johon aluekeskukset tai verkosto eivät voi tarjota vastausta.

Vastauksissa nousivat esiin seuraavat teemat. Tässä lueteltavat ehdotukset eivät sellaisinaan ole suoria toimenpide-ehdotuksia vaan tiivistelmiä vastauksista, joita kyselyn osallistujat antoivat kehittämistarpeita koskevaan kysymykseen.

ALUEKESKUSVERKOSTO

- sovittava aluekeskusten palveluiden minimitasosta: mitä kaikkien aluekeskusten vähintään pitää tarjota, ja millaisia hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja on jo olemassa minimitason toteuttamiseksi
- kiertuetoiminnan aktivoiminen ja vakiinnuttaminen, residenssitoiminta, muu ammattilaisvaihto alueiden kesken ja kansainvälisesti
- Uusimaa tarvitsee tanssin aluekeskuksen tyyppisen organisaation, koska tällä hetkellä freelancereiden saatavilla ei ole riittävää tukea

ALUEKESKUKSET

- taattava rahoituksen riittävä taso, jatkuvuus ja ennakoitavuus sekä keskusten että yksittäisten taiteilijoiden näkökulmasta
 - taattava hallinnollisen henkilöstön riittävyys ja osaaminen moninasiin tehtäviin, 100 % työaika henkilöstölle
 - tuottajien sijaan pitäisi palkata taiteellista henkilöstöä
 - useammilla taiteilijoilla pitäisi olla mahdollisuus aluekeskuspalkkaan, työsuhteiden pitäisi olla pitempikestoisia
 - nuoria tanssijoita pitäisi tukea uran alkuvaiheessa muutaman viikon / kuukauden rahoituksella
- huomiota kiinnitettävä toiminnan painotuksiin
 - tarkasteltava, miten kullakin alueella jakaantuvat kulttuurihyvinvoinnin ja taiteellisen ilmaisun painotukset
 - kiinnitettävä huomiota siihen, miten kullakin alueella painottuvat työllistämisen ja saavutettavuuden tavoitteet
 - työllistämiskaavojen pitäisi saavuttaa nykyistä paremmin etenkin pohjoisen harvaan asutut alueet, joskin yleisöä saavutetaan etenkin festivaalien kautta
- pitäisi olla mahdollisuus säännöllisempään työskentelytilojen maksuttomaan tai edulliseen käyttöön, tarvittaisiin oma esitystila
- olisi rakennettava ja vakiinnutettava yhteistyötä paikallisten taidelaitosten, erityisesti kaupunginteattereiden kanssa
 - näkyvyyttä yleisön suuntaan pitäisi lisätä

TAITEILIJAT

- työhyvinvointiin kiinnitettävä huomiota: tarvitaan esimerkiksi työterveyshuolto, lisää työhyvinvointia edistävää yhteisöllistä toimintaa, keskustelufoorumi freelancereille, mahdollisuus työnohjaukseen
- rahoituksen saajien valintaprosessien pitäisi olla nykyistä avoimempia, aluekeskusten tuen kriteerien pitäisi olla kaikille selvät
- yhteyden saamista tanssin aluekeskuksen henkilöstöön pitäisi helpottaa ja kynnyksen pitäisi olla matalampi kaikille, ei vain pienelle ydinjoukolle; jäseniä pitäisi kuunnella enemmän
- tarvitaan perustulo / taiteilijapalkka

Aiemmissakin verkoston toimintaa koskeneissa dokumenteissa yhtenä sen keskeisenä kehittämiskohteena on nostettu esiin verkoston potentiaali keskusten välisen kiertuetoiminnan alustana. Tanssiteen keskeisimpiä haasteita ovat yksittäisten teosten lyhyet elinkaaret huolimatta siitä ammattilaisten intensiivisestä työpanoksesta, joka niitä edeltää. Tanssiteosten esittäminen eri puolilla Suomea olisi tehokkaampaa sekä yksittäisten

taiteilijoiden että teoksiin investoidun rahan ja ajan kannalta. Se myös tukisi aluekeskustoiminnalle alun perin asetettuja tanssitaiteen saavutettavuuden ja tanssitaiteilijoiden työllistämisen tavoitteita mahdollisesti jopa tarkoituksenmukaisemmin kuin heidän työskentelynsä tukeminen pelkästään paikallisesti. Ilman riittäviä resursseja kiertuetoiminta ei tietenkään ole mahdollista; olennainen kysymys tietenkin on, kuka vierailuja varten hankkii rahoituksen: vierailija, vai kuten Pohjoisen tanssin aluekeskuksen alueella tyypillisesti, vierailun vastaanottaja, vai nämä yhteisesti – vai olisiko tähän mahdollista löytää jokin pysyvä toimintamalli, joka takaisi esimerkiksi tietyn määrän vierailuja vuosittain.

Toisaalta kiertuetoiminnan haasteena on se, miten suhteellisen tuntemattomille tanssiesityksille löytyy riittävästi yleisöä eri alueilla: kiertuetoiminnasta on niin tanssitaiteilijoille kuin yleisöllekin vähän jos lainkaan iloa tai konkreettista hyötyä, jos toiminta jää niukan lipunmyynnin vuoksi tappiolliseksi eikä yleisö löydä esityksiä.

Myös muut tavat lisätä tanssitaiteilijoiden liikkuvuutta alueelta toiselle saivat avoimissa kysymyksissä runsaasti mainintoja: vastaajat toivoivat residenssitoimintaa sekä kotimaisten että ulkomaisten ammattilaisten vierailuja varten sekä nykyistä aktiivisempaa toisten aluekeskusten toimintaan tutustumista paikan päällä.

Varsinaisen tutkimusaineiston ulkopuolelta toiminnanjohtajien haastatteluissa nousi esiin, että verkoston potentiaalisista hyödyistä menetetään jotakin olennaista, ellei sen kesken löydetä konkreettisia tapoja levittää eri alueilla kehitettyjä hyviä käytäntöjä. Kaikki eivät kokeneet etätapaamisten täysin tukevan tällaista vaihtoa.

Lähes kaikkiin kyselyn avoimissa kysymyksissä ehdotettuihin kehittämisideoihin liittyy lisäresurssien tarve, joskin osassa – esimerkiksi yhteistyössä paikallisten taidelaitosten kanssa sekä tilakysymyksissä – kyse voi olla ainakin osittain myös asioiden järjestämisestä uudella tavalla. Toiminnanjohtajien haastatteluissa nousi esiin yhteistyön esteenä esimerkiksi kaupunginteattereiden kanssa niiden raskaana koettu byrokratia, kun taas tanssin aluekeskuksilla on pieninä yksiköinä mahdollisuus – ja lyhytjänteisen rahoituksen vuoksi jopa pakko – toimia joustavammin.

Kyse ei kuitenkaan ole pelkästään taloudellisten resurssien niukkuudesta vaan ennen kaikkea niiden sirpaleisuudesta, lyhytaikaisuudesta ja epävarmuudesta – ja, kuten työmarkkina-asemaa koskevasta luvusta voi todeta, tämä epävarmuuden kanssa eläminen koskettaa yhtä lailla aluekeskusten piirissä työskenteleviä taiteilijoita kuin pitkälti vuosittain myönnettävien Taiken toiminta-avustusten varassa toimivia aluekeskuksia. Siinä missä tanssin aluekeskukset ovat kyselyn perusteella onnistuneet varsin hyvin yhdessä perustehtävässään, työmahdollisuuksien tarjoamisessa alueidensa ammattilaisille, heidän toimeentuloaan ei realistisesti voi laskea pelkästään aluekeskusten mahdollistamien tai tarjoamien työtilaisuuksien varaan. Tämän voi lukea koettua toimeentuloa koskevan kysymyksen vastauksista, huolimatta siitä, että vastaajat kokivat aluekeskusten vaikutuksen toimeentuloonsa olleen positiivinen. On tosiasia, että tanssi työllistää kokoaikaisesti vain kourallisen alan ammattilaisista, eikä loppujen ohjaaminen yrittäjiksi poista heidän sosiaaliturvan tarvettaan, vaikka se oikeuden siihen poistaakin.

5. YHTEENVETO

Tämän esiselvityksen tavoitteena oli kartoittaa tanssin aluekeskusten piirissä toimivien tanssin ammattilaisten työllisyyttä ja työolosuhteita sekä sitä, miten he kokevat tanssin aluekeskusten toiminnan niihin vaikuttaneen.

Kyselyn tulosten perusteella merkittävä osa aluekeskusten piirissä toimivista tai toimineista tanssitaiteen ammattilaisista elää erittäin sirpaleisen toimeentulon varassa. Lähes 60 % vastanneista työskentelee freelancerina, ja tyypillisin työsuhteisen työskentelyn muoto on osa-aikainen määräaikainen työsuhde. Runsas viidesosa vastanneista työskenteli vastaushetkellä apurahalla, joiden pituus vaihteli yhdestä kuukaudesta viiteen vuoteen. Yli puolet apurahalla työskentelevien tämänhetkisistä rahoituksista oli lyhyempään kuin vuoden mittaiseen työskentelyyn tarkoitettuja kohde- tai työskentelyapurahoja, ja jos huomioidaan kaikki korkeintaan vuoden apurahat, näitä on vastaajien apurahoista 83 prosenttia (n=20) eli useampi kuin neljä viidestä.

Toimeentulon sirpaleisuus näkyy myös vastaajien absoluuttisessa ja koetussa toimeentulossa. Joka viides vastaaja arvioi vuosituloikseen alle 10 000 euroa, ja korkeintaan 25 000 euroa vuodessa ilmoittaa ansaitsevansa 55 % vastanneista. Lähes joka viides ilmoittaa tulojensa vaihtelevan merkittävästi vuodesta toiseen työtilanteen mukaan. 41 prosenttia vastanneista kokee toimeentulonsa melko tai erittäin huonoksi, ja jos mukaan lasketaan ”pärsijät”, jotka eivät arvioi toimeentuloaan sen enempää hyväksi kuin huonoksikaan, 65 % ei koe tulevansa taloudellisesti toimeen hyvin. Silmiinpistävää on vastaajien usein mainitsema tulevaisuuden suunnittelun vaikeus epävarmojen tulojen vuoksi.

Hiukan alle puolet (47 %) vastanneista oli tehnyt tanssin alan ammattiaan vastaavaa työtä kevään 2023 aikana päätoimisesti. Osa niistä, jotka tekevät useampaa työtä, toteaa toisen työn tukevan tanssin alan ammattiaan etenkin silloin, kun sivutyö tuottaa resursseja – verkostoja, osaamista, kehonhuoltoa – josta on hyötyä myös tanssitaiteen ammatissa. Yli puolet jotakin muuta kuin tanssin alan työtä tekevistä kuitenkin kokee toisen työn tekemisen kuormittavaksi ja luovaa työskentelyä haittaavaksi.

Näyttää siis siltä, että niistä taloudellisista tukimuodoista huolimatta, joita aluekeskuksilla on jaettavanaan, tanssitaiteen freelancereiden tilanne on edelleen taloudellisesti erittäin epävakaa. Koska aluekeskuksilla on jaettavissa vain osatuotantotukia ja vain rajallinen määrä kuukauden aluepalkkakausia, tämä ei liene yllätys. On tietenkin mahdotonta tietää, millainen tilanne olisi ilman aluekeskusten panosta. Kyselyn perusteella tanssitaiteilijoiden taloudellisen tilanteen vahvistamiseen tarvittaisiin nykyistä huomattavasti suurempia resursseja. Taloudellisen tilanteen kohentamiseksi tarvittaisiin sosiaaliturvauudistusta, joka mahdollistaisi lyhyiden työ- tai rahoituskausien saumattoman yhdistämisen sosiaaliturvaan ja ansiosidonnaisten etuuksien kerryttämisen myös epätyypillisessä työssä. Esimerkiksi Orpon hallituksen hallitusohjelmassa mainittu työttömyysturvan suojaosan poistaminen tai ansiosidonnaisen työttömyysturvan työssäoloehdon tiukentaminen ja euroistaminen uhkaavat kuitenkin muuttaa tilannetta täysin päinvastaiseen suuntaan.

Vaikka lyhyilläkin palkkatyösuhteilla on kyselyn perusteella ollut merkitystä erilaisten ansiosidonnaisten etuuksien kerryttämisessä, ammatti-identiteetin vahvistamisessa ja työrauhan varmistamisessa edes lyhyeksi ajaksi, kyselyn perusteella aluekeskusten merkittävin tuki tanssitaiteilijoille on ollut muualla. Kysyttäessä tukimuotoja, joita vastaajat ovat hyödyntäneet, useimmat vastaajat ilmoittivat käyttäneensä aluekeskuksen tiloja ja muita työn tai harjoittelun mahdollistavia fasiliteetteja. Seuraavaksi useimmin mainitaan aluekeskusten tarjoama tuki ammatilliseen verkostoitumiseen sekä viestintään ja markkinointiin. Näistä etenkin tuki verkostoitumiseen sekä viestintään ja markkinointiin ovat niiden tarjoajan kannalta hallinnollisesti kevyitä verrattuna etenkin palkkasuhteen tarjoamiseen.

Kysymyksissä, joissa kartoitettiin aluekeskusten tarjoaman tuen soveltuvuutta niiden piirissä työskentelevien tukemiseen, vastauksissa oli runsaasti vaihtelua alueittain. 62 prosenttia vastaajista ilmoittaa aluekeskusten vastaavan alan ammattilaisten tarpeeseen joko erittäin tai melko hyvin. Erityisen tyytyväisiä vastaajat ovat siihen, miten aluekeskusten toiminta on vaikuttanut esittävän taiteen työmahdollisuuksiin: 73 % vastanneista oli väitteestä ”Tanssin aluekeskuksella on ollut työurallani merkittävä positiivinen vaikutus esittävän taiteen työmahdollisuuksiin” täysin tai melko samaa mieltä. 70 % kaikista vastaajista oli täysin tai melko samaa mieltä väitteen ”Tanssin aluekeskuksesta on ollut työurallani paljon apua ammatillisten verkostojen luomisessa” kanssa, ja 67 % väitteen ”Tanssin aluekeskuksella on ollut työurallani merkittävä positiivinen vaikutus toimeentulooni” kanssa.

Vastaajat kokivat aluekeskusten vaikuttavan työhyvinvointiinsa ennen kaikkea konkreettisen tuen ja asiantuntevan neuvonnan kautta: tärkeimpänä koettiin se, että aluekeskukset mahdollistivat työn tekemisen tai vapauttivat tanssin ammattilaiset osasta työn tekemistä koskevista velvoitteista. Seuraavaksi eniten aluekeskukset tukivat työhyvinvointia tarjoamalla ammatillisen yhteisön heille, joilta työyhteisö muuten puuttuisi.

Kysymykseen ”Millainen merkitys tanssin aluekeskuksilla mielestäsi on suomalaisille esittäville taiteille?” vastaajilla oli mahdollisuus vastata omin sanoin. Useimmin aluekeskusten merkittävyyttä perusteltiin sillä, että ne mahdollistavat tanssitaiteen tekemisen ja kokemisen myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Seuraavaksi useimmin mainittiin aluekeskukset ”leveämpinä hartioina” alalla, jolla moni joutuisi muuten neuvottelemaan esimerkiksi työehdoista ilman asiantuntevaa tukea. Vastauksissa tähän kysymykseen nostettiin esille myös aluekeskusten potentiaali tanssitaiteen näkyvyyden lisäämisessä.

5.1. TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Vastaajien näkemykset siitä, miten tanssin aluekeskuksia olisi syytä kehittää, olivat hyvin monipuolisia ja ulottuivat aina yksittäisen freelance-tanssijan näkökulmasta aina koko verkoston tasolle. Tietyt toiminnan kulmakivet, kuten tasapaino kulttuurihyvinvointityön ja taiteellisen itsemääräämisoikeuden välillä, jakoivat mielipiteitä, samoin se, pitäisikö aluekeskusten toiminnan keskiössä olla tanssitaiteen ammattilaisten työllistäminen ja työolojen parantaminen vai tanssitaiteen saavutettavuuden parantaminen niissä osissa Suomea, joissa sitä on muuten niukalti tarjolla. Nämä tehtävät kuuluvat tanssin aluekeskuksille, ja vaikka yksittäisillä keskuksilla on liikkumavaraa niiden suhteen, mitään niistä ei ole mahdollista jättää huomiotta. Jokaisen aluekeskuksen toimintaa ohjaavat yhdistyksen säännöt, jossa on määritelty kunkin aluekeskuksen tehtävä ja tarkoitus.

Erilaisuudestaan huolimatta tanssin aluekeskuksilla on siis yhä yhteinen perustehtävä: ”edistää taide- ja kulttuuripalveluiden tasa-arvoista saavutettavuutta ja saatavuutta sosiaalisesti sekä alueellisesti tanssitaiteen osalta, lisätä tanssitaiteen työskentelymahdollisuuksia omalla alallaan sekä lisätä yhteistyötä ja vahvistaa osaamista”. Kyselyn perusteella tätä perustehtävää olisi hyvä konkretisoida: käydä tiiviimpää keskustelua verkoston kesken, tutustua toisten aluekeskusten hyviin toimintatapoihin ja tuoda esiin niitä, jotka omalla alueella toimivat.

Jos ja kun ohjaus tällä hetkellä on ylhäältäpäin hyvin väljää, aluekeskusten olisi ehkä syytä luoda – alueellisesti jo luotujen ja tekeillä olevien strategioiden tueksi – yhteinen näkemys siitä, mikä on alueilla tarjottavien resurssien ja tuen minimitaso. Tästä toki tekevät haastavaa eri aluekeskusten hyvin erilaiset maantieteelliset ja väestöön ja tanssitaiteen ammattilaisten koulutustaustaan liittyvät piirteet samoin kuin eritasoiset taloudelliset resurssit, ja taloudellisia resursseja hankittaessa yhteinen linjaus palvelutasosta myös toimisi lisätukena alueellisille perusteluille. Siinä missä aluekeskukset voivat toimia freelancereiden tukena työehdoista neuvoteltaessa, ne voisivat myös entistään enemmän hyödyntää muodostamaansa verkostoa ”leveämpinä hartioina” rahoitushauissa.

Kyselyvastauksista löytyy myös konkreettisia ehdotuksia siitä, mitä verkoston jäsenten noudattamassa palveluiden minimitasossa pitäisi huomioida, ja yksi vastauksissa usein esiintynyt odotus koskee palkatun henkilöstön minimimäärää ja osaamisen riittävyttä. Tällä hetkellä eri aluekeskuksissa työskentelee vaihteleva määrä henkilöstöä, joista moni vain puolikkaalla työajalla. Samalla heidän työtehtävänsä vaativat niin viestintä- ja markkinointi- kuin taloushallinto-osaamista ja kykyä tukea tanssiteoksen tuotantoa tai apurahahakemusten tekemistä, minkä lisäksi kyselyn vastaajat mainitsevat yhtenä aluekeskusten tärkeimmistä piirteistä sen, että ammatillista neuvontaa olisi saatavilla mahdollisimman matalalla kynnyksellä silloin kun sitä tarvitaan. Tärkeänä pidetään myös, että aluekeskuksella olisi hallinnollisen henkilökunnan lisäksi myös taiteellista henkilöstöä. Vaikuttaa siis siltä, että vastaajat toivovat ennen kaikkea resursseja asiantuntevaan ammatilliseen tukeen.

Vastaajat pitävät myös edullisia tai maksuttomia työskentelytiloja erittäin tärkeänä tuen muotona. Paitsi, että ne helpottavat konkreettisesti juuri tanssijoiden työskentelyyn sopivaan työskentelytilaan pääsyä, yhteiseksi koettu tila mahdollistaa myös luonnollisen verkostoitumisen, keskinäisen sparrauksen, matalan kynnyksen keskustelut aluekeskuksen työntekijän kanssa, mahdollisesti näkyvyyttä kaupunkikuvassa ja niin edelleen. Harjoitustilojen suhteen aluekeskukset eivät tällä hetkellä pysty tarjoamaan tasalaatua tukea eri alueilla: osalla alueista tilanne on hyvä – joko tanssin aluekeskuksella on omat tilat tai ne ovat yhteiskäytössä muiden esittävien taiteiden edustajien kanssa –, osalla taas tilojen löytäminen tuottaa jatkuvasti ylimääräistä työtä aluekeskuksen muiden tehtävien ohien.

Oman näyttämön puute on aluekeskuksille suuri haaste, ja juuri näyttämökysymyksessä asettuvat vastakkain vakiintuneet kulttuurilaitokset pitkän tähtäimen ohjelmistosuunnitteluineen ja raskaine hallintoineen sekä tanssin aluekeskukset, joiden rahoituksesta suuri osa varmistuu vuodeksi kerrallaan. Ajatus siitä, että entistä suurempi osa aluekeskusten rahoituksesta olisi kiinni tilavuokrissa, ei vaikuta sopivan yhteen niiden perustehtävien kanssa, joten tahto yhteistyöhön esittävien taiteiden kesken olisi tärkeää.

Taiteilijoiden arkea koskeissa vastauksissa nousee voimakkaasti esiin jatkuvan kädestä suuhun elämisen ja siihen liittyvän ongelmanratkaisun kuormittavuus. Lyhyetkin palkkatyösuhteet koetaan helpotuksena epävarmaan tilanteeseen. Vastajien näkemykset aluekeskuspalkasta tanssitaiteen tukemisen muotona ovat kuitenkin osin jopa vastakkaisia: toisaalta toivotaan, että aluekeskuspalkkaa myönnettäisiin etenkin nuorten, uransa alussa olevien tanssijoiden tukemiseen, toisaalta pitempiä työsuhteita haluttaisiin enemmän, jolloin niitä todennäköisesti riittäisi nykyistä harvemmille. Ne koetaan tunnustuksena omalle ammattilaisuudelle samaan tapaan kuin apurahat, mutta toisin kuin apurahat, ne tarjoavat myös hyvin konkreettisia ja fyysistä työtä tekeville tanssijoille erityisen tärkeitä etuja: ne kerryttävät ansiosidonnaisia etuuksia kuten eläkettä, mutta ennen kaikkea niiden aikana työntekijä on oikeutettu työterveyshuoltoon. Ratkaisuksi toimeentulon sirpaleisuuteen ehdotetaan myös taiteilijapalkkaa tai universaalia perustuloa, joiden käyttömahdollisuuksia olisikin hyvä selvittää.

6. PÄÄTÄNTÖ: SUOSITELTAVAT POLITIIKKATOIMET

Politiikkaehdotukset on laatinut professori Miikka Pyykkönen Jyväskylän yliopistosta

- 1) Tanssin aluekeskusten asema tanssin alan työelämän parantajana ja tanssitaiteen saavutettavuuden edistäjänä olisi hyvä vakiinnuttaa kulttuuripolitiikassa kansallisella päätöksellä niille suunnatusta erityisestä ja vakituisesta valtionavustuksesta. Nykyinen ”hajautettu” ja muutoksille altis rahoitusmalli ei anna pysyviä resursseja aluekeskusten työlle ja sen pitkäjänteiselle kehittämiselle. Rahoitukseen liittyvät aluekohtaiset erot sekä rahoituksen yleinen epävarmuus ja muutosherkkyys myös asettavat tutkimuksen mukaan aluekeskukset – ja näin ollen eri alueilla työskentelevät tanssijat – eriarvoiseen asemaan keskenään.

Yhtäältä tämä päätös ja sen mukainen yhdenmukaisempi tuki voisivat auttaa olemassa olevia keskuksia niiden työssä sekä työllistämisen toimintamallin vakauttamisessa huolimatta siitä, että keskusten rakenteissa ja organisaatiomalleissa on eroja. Toisaalta se voisi antaa uutta potkua verkoston laajentamiselle sellaisille alueille, joilla keskuksia ei tällä hetkellä ole tanssitaiteen ja -taiteilijoiden tukena.

- 2) Aluekeskusten asemaa suhteessa vuonna 2019 voimaan tulleeseen lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta voitaisiin vahvistaa tavalla, joka edistäisi niiden asemaa paikallisina taide- ja kulttuuripalveluja tarjoavina toimijoina. Tämä tukisi myös kulttuuripolitiikan strategiassa painotettua taiteen tasa-arvoista alueellista saavutettavuutta.
- 3) Aluekeskukset toimisivat hedelmällisenä alustana kahdelle toisiinsa liittyvälle kansalliselle pilottihankkeelle. Ensinnäkin ne voitaisiin ottaa mukaan kokeiluun, jossa testattaisiin taiteilijapalkkaa tai muuta sen kaltaista freelancer- ja yksinyrittävien taiteilijoiden toimeentuloa parantavaa tukea. Nykyinen rahoitus ei tanssin alalla – eikä muutenkaan esittävissä taiteissa – mahdollista pitkäkestoista työllistämistä alan palkkauksen ja siihen kuuluvien korotusten mukaisesti (esim. indeksikorotukset). Kokeilulla tuettaisiin myös raportissa paljon keskusteltua tanssijoiden työhyvinvointia ja sen taloudellista perustaa. Todennäköistä on, että korjattu palkkausjärjestelmä lisäisi alan ja tanssin aluekeskusten houkuttelevuutta tanssitaiteilijoiden ja sellaisiksi valmistuvien keskuudessa. Palkkatukimallia suunniteltaessa ja toteutettaessa on mahdollista hyödyntää kokemuksia esimerkiksi muiden Pohjoismaiden taiteilija-allianssimalleista tai Skotlannin taiteilijoiden perustulokokeilusta.
- 4) Toinen pilottihanke, jolle tämän ja muiden taiteenalojen työtä koskeneiden tutkimusten tulosten valossa voisi olla tilausta, olisi sellainen, jossa tanssin aluekeskusten työllistämismallia laajennettaisiin muille esittävien taiteiden aloille. Myöhemmin tätä mallia voitaisiin laajentaa mahdollisuuksien mukaan myös muille taiteenaloille, mikäli kokeilu osoittautuisi menestyksekkääksi. Tästä tutkimusraportista käy ilmi, että aluekeskukset pystyvät selvästi auttamaan haavoittuvassa asemassa olevia ammattitaiteilijoita innovatiivisella tavalla, eikä muilla aloilla ole

näin hyvin ja laajasti toimivaa itsensätyöllistäjiä tukevaa mallia. Tämä puute asettaa eri alojen ammattitaiteilijat eriarvoiseen asemaan keskenään muun muassa työtilaisuuksien järjestymisen, kollegiaalisen tuen ja neuvonnan, sosiaaliturvan ja palkkauksen suhteen.

- 5) Kulttuuri- ja taidepoliittisten toimenpiteiden lisäksi tanssin alan koulutusta tulisi kehittää edelleen työelämälähtöisesti sekä tarkastella kriittisesti alalle koulutettavien määrää. Selvityksen mukaan työelämä ja tulot muodostuvat sirpaleisesti useista erilaisista työkokonaisuuksista. Työn sirpaleisuus viittaisi siihen, että tanssin kentällä ei ole tarjota kokoaikaisia työtehtäviä ja useat tekevät alalla erilaisia toisiaan täydentäviä työtehtäviä. Näin ollen alan koulutukset antavat työelämän tarpeisiin nähden kapea-alaiset taidot kentällä toimimiseen, joka heijastuu työn organisoitumiseen. Aluekeskusten edustajien ja osan tanssitaiteilijoista mukaan koulutus harvoin antaa riittävää käsitystä sekä tarpeeksi laajaa osaamista työskennellä näissä erilaisissa tehtävissä, joissa alalle koulutetut työskentelevät. Tämä heijastuu siihen, että alalle koulutettujen tulee opetella alati uusia taitoja sekä työnantajien kouluttaa ja perehdyttää heitä työelämän vaatimuksiin. Työelämän näkökulmasta koulutusta olisi tarpeen uudistaa laajemmin alan tarpeisiin vastaavaksi sekä vahvistaa työelämän ja koulutuksen siltaa. Tätä voitaisiin tukea esimerkiksi tekemällä aiempaa suurempi osa opinnoista yhteistyössä työelämän kanssa. Lisäksi selvityksen mukaan vapaalla kentällä toimivien tanssitaiteilijoiden vuositulot luokittelevat heidät köyhiksi tai pienituloisiksi. Alan aliresursoidut rakenteet sekä taiteen paikallaan polkeva rahoitus täytyy ottaa huomioon alalle koulutettavien määrässä. Eettisesti kestävä koulutuspolitiikka perustuu alan realiteettien tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Yrittäjyyttä tarjotaan usein ratkaisuksi taidealojen työllisyys- ja työelämäongelmiin niin koulutusten kuin erilaisten kulttuuripolitiikan toimijoiden toimesta. Kuitenkin vain pieni osa tanssitaiteilijoista lopulta haluaa työskennellä yrittäjinä. Koulutuksen organisoitumisessa on pohdittava, onko eettistä ohjata valmistuvia yrittäjyyteen alan edelleen ratkaisematta olevien sosiaaliturvakysymysten vuoksi.

LÄHTEET:

Hirvi-Ijäs, M., Kautto, T., Kurlin, A., Rensujeff, K. & Sokka, S. 2020. *Taiteen ja kulttuurin barometri 2019. Taiteilijoiden työ ja toimeentulon muodot*. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen verkkojulkaisuja 57. Helsinki: Cupore. Saatavilla osoitteessa <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/taiteen-ja-kulttuurin-barometri-2019-taiteilijoiden-tyo-ja-toimeentulo>

Opetusministeriö 2010a. *Tanssin aluekeskustoiminta vuosina 2005–2009*. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla osoitteessa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-485-931-8>

Ruusuvirta, M., Lahtinen, E., Rensujeff, K. & Leppänen, A. 2023. *Taiteen ja kulttuurin barometri 2022. Taiteilijoiden työhyvinvointi*. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen verkkojulkaisuja 72. Helsinki: Cupore. Saatavilla osoitteessa <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/taiteilijoiden-tyohyvinvointi>

Opetusministeriö 2004. *Tanssin aluekeskustoiminta*. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:16. Saatavilla osoitteessa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80433/tr16.pdf?sequence=1&isAllowed=y> . Haettu 4.9.2023.

INTERNET-LÄHTEET:

Opetusministeriö 2004. *Tukea tanssin aluekeskustoimintaan*. <https://okm.fi/-/tukea-tanssin-aluekeskustoimintaan>. Haettu 30.8.2023.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010b. *Tanssin aluekeskukset valittu viisivuotiskaudeksi*. <https://okm.fi/-/tanssin-aluekeskukset-valittu-viisivuotiskaudeksi>. Haettu 30.8.2023.

Santtila, K. 2023. Sähköpostiviesti 16.6.2023.

ITÄK
ITÄ-SUOMEN TANSSIN ALUEKESKUS
Regional Dance Centre of Eastern Finland

kstK
KESKI-SUOMEN TANSSIN KESKUS

 Läntinen tanssin aluekeskus
Regionala danscentret i Västra Finland
Regional Dance Centre of Western Finland

PIR
KAN
MAAN
TANSSIN KESKUS

 Regionala **danscentret**
i Österbotten
Pohjanmaan
tanssin aluekeskus

 Pohjoinen
tanssin aluekeskus